

Taalpeil 2010

Nederlands, Wereldtaal

**Onderzoek onder steekproeven uit de populatie van achttien jaar en ouder
in Nederland, Vlaanderen en Suriname**

**Uitgevoerd door Trendbox BV in maart 2010
In opdracht van de Nederlandse Taalunie**

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
I. INLEIDING	2
I.1 Opdracht	2
I.2 Achtergronden en doelstelling.....	2
I.3 Methode.....	3
I.4 Doelgroep en steekproef.....	4
I.5 Vragenlijst.....	5
I.5 Veldwerk en response.....	6
I.6 Rapportage.....	6
II. CONCLUSIES.....	7
III. SAMENVATTING.....	12
III.1 Gebruik van het Nederlands	12
III.2 Waardering van het Nederlands	20
III.3 Nederlands op het werk.....	23
III.4 Nederlands in de media en op internet	25
III.5 Onderwijs	35
III.6 Lezen en schrijven	40
III.7 Zingen	46
III.8 Nederlands naast andere talen.....	47
III.9 Reizen	51

NOMOGRAM

VRAGENLIJST

I. INLEIDING

I.1 Opdracht

In maart 2010 verleende De Nederlandse Taalunie in Den Haag aan Trendbox B.V. in Amsterdam Zuidoost opdracht tot het uitvoeren van een onderzoek met als onderwerp *Nederlands, Wereldtaal*.

I.2 Achtergronden en doelstelling

De Nederlandse Taalunie is de beleidsorganisatie waarin Nederland, België en Suriname samenwerken op het gebied van de Nederlandse taal, taalonderwijs en letteren. In het kader van het *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie* ontwikkelen Nederland en Vlaanderen op deze terreinen al vanaf 1980 gezamenlijk beleid. Sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid van de Taalunie, en is het land betrokken bij een groot aantal projecten. De Taalunie richt zich op het Nederlands binnen zowel als buiten haar taalgebied.

Op 9 september 2005 bracht de Nederlandse Taalunie, ter ere van haar vijfentwintigjarig jubileum, voor het eerst *Taalpeil* uit. *Taalpeil* is een jaarlijkse uitgave ("krant"), bedoeld om feiten, meningen en cijfers over de Nederlandse taal aan een breed publiek aan te bieden en interesse voor het Nederlands te ontwikkelen. In *Taalpeil* 1 werd aandacht besteed aan het gebruik van het Nederlands (nu en in de toekomst), aan het Nederlands op de werkvloer, in de thuissituatie, in de media en op internet. In de tweede editie van *Taalpeil*, verschenen in november 2006, stond het onderwerp *lezen in de vrije tijd* centraal. *Taalpeil* 3 (november 2007) stond in het teken van *het onderwijs Nederlands in het Nederlandse taalgebied*. In *Taalpeil* 4 (november 2008) werd ingegaan op het thema *burger, taal en overheid*. Het thema van *Taalpeil* 5 (november 2009) was *taalvariatie*.

De inhoud van elk van de kranten bestaat uit interviews, citaten, illustraties, columns, cartoons en gedichten, en uit resultaten verkregen via onderzoek onder consumenten. Ondergetekende voerde namens Trendbox het onderzoek voor de eerste, tweede, vierde, vijfde en ook deze zesde editie van *Taalpeil*. Het centrale thema in dit nieuwe jubileumjaar – de Taalunie bestaat inmiddels dertig jaar – is *Nederlands, Wereldtaal*. Bij de invulling van dit thema werd gekozen voor een gedeeltelijke herhaling van het onderzoek uit 2005. In de destijds gehanteerde vragenlijst werden echter wel de nodige aanpassingen gedaan.

I.3 Methode

Ten tijde van de eerste editie van *Taalpeil* behoefde de keuze voor de online aanpak in *Nederland en Vlaanderen* nog uitleg en argumentatie. Nu is dat nauwelijks nog het geval, mede omdat de internetpenetratie in Vlaanderen sindsdien fors is gestegen. Besloten werd daarom om het veldwerk in deze beide landen wederom online uit te voeren, vanwege pragmatische redenen als budget, doorlooptijd en de gewenste vergelijkbaarheid met 2005, maar ook omdat er geen belangrijke inhoudelijke bezwaren aan kleven.

Bij online veldwerk wordt aan de potentiële respondenten een e-mail verstuurd met daarin, naast een korte uitleg over het onderzoek, een hyperlink en een uniek password. Daarmee krijgen zij eenmalig toegang tot de vragenlijst, geplaatst op een van de servers van Trendbox. De routing binnen het online script is volledig geautomatiseerd, zodat de individuele respondent alleen vragen krijgt voorgelegd die voor hem relevant zijn. De opname van een beperkt aantal controlevragen maakt validatie van de data na afsluiting van het veldwerk mogelijk. Omdat op individueel niveau kan worden geregistreerd wie wel en wie niet aan het onderzoek heeft meegewerkt, kan een reminder op elk gewenst moment worden gestuurd. Afhankelijk van de response en de tijdsdruk achter het onderzoek, wordt na circa een week in principe één reminder verstuurd aan degenen die tot dan toe niet reageerden op het onderzoek.

Online veldwerk buiten Nederland wordt door Trendbox uitbesteed aan gerespecteerde, zo mogelijk ISO-gecertificeerde panelinstituten. Het veldwerk wordt uitgevoerd via de eigen soft- en hardware van Trendbox. De responsecontrole valt onder de verantwoordelijkheid van de onderaannemer, de controle op de validiteit van de gegeven antwoorden vindt plaats bij Trendbox.

Online onderzoek onder consumenten is in *Suriname* vooralsnog geen optie, bij gebrek aan de benodigde infrastructuur. In dit land werd het veldwerk face-to-face uitgevoerd, waarbij de respondenten in hun eigen woning zelf de vragenlijst invulden ("self completion"). De vragenlijsten werden proportioneel verspreid over de gebieden Paramaribo en Wanica. Respondenten werden via een vooropgesteld uitzendschema uitgenodigd om aan het onderzoek mee te werken. Op deze wijze werd de betrouwbaarheid gegarandeerd, werd de non response geminimaliseerd en kon de opbouw van de steekproef nauwlettend in de gaten worden gehouden. Bij de opbouw van de steekproef werden de verschillende etnische groeperingen in Suriname in proportionele mate ingebracht. Het veldwerk werd uitbesteed aan een organisatie die lid is van ESOMAR, de wereldwijde branchevereniging van markt- en opinieonderzoekers.

1.4 Doelgroep en steekproef

Doelgroep

Het veldwerk voor dit onderzoek werd uitgevoerd onder representatieve steekproeven uit de populatie van achttien jaar en ouder in Nederland, Vlaanderen en Suriname.

Steekproefomvang en samenstelling

Bij de bepaling van de omvang en samenstelling van de steekproef speelt minimaal een viertal belangrijke criteria een rol. Dat zijn in enigszins willekeurige volgorde:

- De totale steekproef moet representatief zijn, of gemaakt kunnen worden, voor het universum dat de doelgroep van dit onderzoek vormt. Dit universum bestaat uit de Nederlandstalige populatie in Nederland, Vlaanderen en Suriname van achttien jaar en ouder.
- De totale steekproef moet dusdanig van samenstelling en omvang zijn, dat uitspraken over de deelpopulaties (Nederland, Vlaanderen en Suriname) in statistisch opzicht mogelijk en verantwoord zijn. De ervaring leert bovendien dat juist verschillen tussen dit soort groepen het in de media “goed doen”.
- De totale steekproef moet dermate groot in omvang zijn, dat deze voldoet aan het criterium dat diverse media hanteren voor publicatie van gegevens uit steekproefonderzoek. Deze grens ligt bij minimaal $n=500$ respondenten.
- De samenstelling van de totale steekproef moet getalsmatig min of meer in overeenstemming zijn met het belang dat de deelpopulaties in het grote geheel der Nederlandstalige bevolking hebben.

Op basis van deze criteria werd besloten om te kiezen voor ondervraging van $n=500$ Nederlanders, $n=300$ Vlamingen en $n=250$ Surinamers. Deze steekproeven zijn groot genoeg om op individueel niveau over te kunnen rapporteren, en om daarbinnen naar bepaalde doelgroepen te segmenteren. Door herweging, in de verhouding 71% (Nederland), 27% (Vlaanderen) en 2% (Suriname), kan ook een voor het gehele taalgebied representatieve rapportage worden samengesteld.

Het nomogram op www.trendbox.nl (Kwaliteit) geeft aan welke afwijkingmarges gegeven deze steekproef (of subgroepen daarbinnen) van toepassing zijn.

Steekproefbron en steekproeftrekking

De steekproef voor het Nederlandse onderzoek werd ontleend aan Het Nationale Panel™, het access panel van Trendbox waarin een landelijk gespreide steekproef van circa 13.000 personen is verzameld die van tijd en tot tijd en tegen een geringe vergoeding aan onderzoek van Trendbox willen meewerken. Het Nationale Panel™ wordt gebruikt en onderhouden volgens de regels die zijn opgesteld door de Research Keurmerkgroep. Meer informatie is terug te vinden op www.trendbox.nl (Kwaliteit).

De trekking van de *bruto* steekproef geschiedde aan de hand van de Gouden Standaard, de branchebreed gehanteerde norm voor de samenstelling en weging van steekproeven voor markt- en opinieonderzoek. De Gouden Standaard werd derhalve ook gebruikt voor herweging van de *netto* bereikte steekproef naar de verhoudingen binnen de onderzochte populatie.

De steekproef voor het Vlaamse deel van dit onderzoek werd ontleend aan het access panel van onze toeleverancier, en werd gemodelleerd naar de werkelijke verhoudingen in de Vlaamse 18+ populatie. De steekproef in Suriname werd uitgezet door de toeleverancier aldaar, gequoteerd op basis van geslacht, leeftijd, regio en etniciteit.

I.5 Vragenlijst

De gehanteerde vragenlijst kende, in deze volgorde, de volgende vraagblokken:

- Het gebruik van het Nederlands
- De waardering van het Nederlands
- Nederlands op het werk
- Nederlands in de media en op internet
- Onderwijs
- Lezen en schrijven
- Zingen
- Nederlands naast andere talen/meertaligheid
- Reizen
- Personalia

De gemiddelde invulduur bedroeg in Nederland en Vlaanderen circa 15 minuten. In Suriname, waar een kortere versie van de vragenlijst werd gehanteerd, was dit 12 minuten. De definitief gehanteerde vragenlijsten zijn als bijlage aan deze rapportage toegevoegd.

I.6 Veldwerk en response

Het veldwerk voor dit onderzoek vond in Nederland en Vlaanderen plaats in april en mei 2010. In totaal werden in Nederland n=500, in Vlaanderen n=315 vragenlijsten volledig ingevuld. De response op het onderzoek bedroeg in Nederland 57%, in Vlaanderen 43%. Het veldwerk in Suriname vond plaats in mei 2010. In totaal werden n=255 vragenlijsten volledig ingevuld.

I.7 Rapportage

Rapportage geschiedt in de vorm van een tekstuele samenvatting van de belangrijkste resultaten. De ruwe data van het onderzoek in Nederland werd aan de hand van de Gouden Standaard herwogen naar de landelijke verhoudingen. De Vlaamse data werd herwogen op basis van leeftijd en geslacht. In Suriname werd een quotasteekproef gehanteerd, waardoor herweging daar niet nodig was. De antwoorden op de open vragen werden waar mogelijk en relevant in gecodeerde vorm opgeleverd. Een volledige tabellenset wordt separaat, in PDF formaat, aangeleverd.

Trendbox houdt zich aan de leveringsvoorwaarden zoals geformuleerd door de Research Keurmerkgroep, de groep van ISO 20252 gecertificeerde marktonderzoekbureaus in Nederland. Als lid van ESOMAR, de internationale vereniging van marktonderzoekers, onderschrijft Trendbox de richtlijnen ten aanzien van de uitvoer van veldwerk voor steekproefonderzoek, en garandeert ze de anonimiteit van respondenten.

Amsterdam, juni 2010

TRENDBOX B.V.

Ruurd Hielkema
(directeur)

II. CONCLUSIES

Gebruik van het Nederlands

Over de ‘houdbaarheid’ van het Nederlands *als voertaal op school* bestaat in Nederland en Vlaanderen de nodige twijfel, iets meer zelfs dan in 2005. Zo’n zeven op de tien Nederlanders en Vlamingen verwachten niet dat het Engels het Nederlands op school zal vervangen, maar drie op de tien weten dat nog niet zo zeker. De Surinaamse ondervraagden kijken beduidend af van de mening van hun overzeese taalgenoten: bijna eenderde van hen sluit de komst van het Engels op school zeker niet uit. Nederlanders en Vlamingen zouden het in overgrote mate betreuren als dit zou gebeuren. In Suriname zouden in omvang even grote groepen de komst van het Engels op school betreuren dan wel verwelkomen.

Dat *binnen grote bedrijven* het Engels over vijftig jaar als voertaal gebruikt zal worden, wordt door een derde van de Nederlanders en Surinamers, en door een kwart van de Vlamingen aannemelijk geacht. Als dit de realiteit zou worden, dan zijn Vlamingen en Nederlanders daar tamelijk ambivalent over: voor- en tegenstanders blijven min of meer in evenwicht. In Suriname zou niet meer dan zo’n 30% de komst van het Engels betreuren.

Zowel in Vlaanderen als in Nederland zijn nu meer mensen dan in 2005 er van overtuigd, dat het Engels het Nederlands *als voertaal op de universiteit* mogelijk zal gaan vervangen. 45% van de Nederlanders acht dit wel waarschijnlijk, tegen een veel kleinere groep van 23% van de Vlamingen. In Suriname is de groep die denkt dat dit *niet* gaat gebeuren in omvang gelijk gebleven, maar is de groep twijfelaars gegroeid. De helft van de Nederlanders reageert begripvol op de situatie waarin op universiteiten primair Engels zou worden gesproken. De andere helft is tegen, toch nog een gematigde score in vergelijking met Vlaanderen waar tweederde zo’n ontwikkeling zou betreuren. In Suriname houden voor- en tegenstanders elkaar in evenwicht.

Waardering van het Nederlands

Nederlanders, Vlamingen en Surinamers zijn over het algemeen *trots* op hun moedertaal: dit geldt in ongeveer gelijke mate voor negen op de tien ondervraagden in elk van de landen. Acht op de tien Nederlanders, en negen op de tien Vlamingen en Surinamers vinden hun taal ook mooi. De uitbreiding ervan met leenwoorden wordt door de helft van de steekproef als een verrijking ervaren, door een derde als verarming. Nederlanders zijn op dit punt conservatiever of strenger in de leer dan Vlamingen of Surinamers.

Nederlands op het werk

De eigen beheersing van de taal kan voor twee op de tien Vlamingen, en voor drie op de tien Nederlanders en Surinamers naar eigen zeggen een belemmering zijn voor het verkrijgen van een andere, betere baan. Vier op de tien Nederlandse, en zes op de tien Vlaamse en Surinaamse (werkende) ondervraagden bedienen zich in het werk minstens 1x per week van een andere, 'vreemde' taal. In Nederland is dat met name het Engels, in Vlaanderen het Frans en Engels in gelijke mate, en in Suriname het Engels, Sranantongo en een aantal lokale talen.

Nederlands in de media en op internet

Nederlandse films en tv-programma's worden voor vertoning in Vlaanderen vaak *ondertiteld*; andersom geldt hetzelfde. Het oordeel daarover is bepaald niet eensluidend. Meer Vlamingen vinden ondertiteling *wel* in plaats van *niet* prettig, maar in Nederland zijn er evenveel voor- als tegenstanders te vinden. Nederlandstalige ondertitels bij Engelse producties willen de ondervraagden zeker wel. Ondertitels worden in algemene zin dan ook niet als storend ervaren. Voor slechts één op de zeven ondervraagden in beide landen leiden ze af van de film of het programma waar men naar kijkt.

Bij de vraag over de wenselijkheid van *meer Nederlandstalig repertoire op de radio of meer Nederlandstalige tv-programma's* lopen de meningen van Nederlanders en Vlamingen weer uiteen. Van de Nederlanders hoeft dit niet zo, terwijl eenderde van de Vlamingen het juist wel zou waarderen. Surinamers sluiten zich op dit punt bij de mening van de Vlamingen aan.

Vlamingen zijn positiever over *Engelse slagzinnen* dan Nederlanders; ook ergeren zij zich minder aan Engelse teksten in tv-reclames. Surinamers vinden Engelse slagzinnen in meerderheid prima, en ergeren zich ook nauwelijks aan Engelse teksten in tv-reclames. Overeenstemming tussen Vlamingen, Nederlanders en Surinamers is er goeddeels wel als het gaat om het gebruik van Engels in reclameteksten. Dit gaat maar in beperkte mate ten koste van de begrijpelijkheid, tenminste: voor henzelf. Volgens Nederlanders en Vlamingen wordt het met dat reclame-Engels dan wel lastig voor een heleboel andere mensen. Surinamers hebben in dit opzicht een hogere dunk van hun medeburgers.

Zowel in Nederland als in Vlaanderen bestaat er een duidelijke voorkeur voor *websites* met Nederlandstalige informatie. Men zou het dan ook prettig vinden als Engelstalige websites gemakkelijker direct in het Nederlands vertaald zouden kunnen worden.

De taal van het *navigatiesysteem* in de auto moet voor zo'n driekwart van de Vlamingen en de Nederlanders toch echt de eigen tongval zijn.

Onderwijs

Taalonderwijs wordt in Nederland duidelijk als belangrijkste vak voor de *basisschool* gezien, gevolgd door rekenen en wereldoriëntatie. Vlaanderen kent dezelfde top drie, maar hier scoren taal en rekenen minder hoog vanwege het belang dat aan het Frans gehecht wordt. In Suriname staan taal en rekenen eveneens op plaats 1 en 2 in de ranglijst. Aan het Engels wordt hier duidelijk meer belang gehecht dan in Vlaanderen of Nederland.

Bij het rangschikken van de vakken voor de *middelbare school* staat taal/Nederlands in Nederland opnieuw zeer duidelijk op de eerste plaats, op afstand gevolgd door wiskunde en moderne talen. In Vlaanderen is het patroon identiek, maar wordt aan het Nederlands een minder dominante positie toegekend. Onderwijs in de klassieke talen staat in Vlaanderen in hoger aanzien dan in Nederland, verder blijven de verschillen beperkt. In Suriname staan Nederlands en wiskunde, evenals in Nederland, op plaats een en twee. Moderne talen worden iets minder belangrijk geacht dan in Nederland en Vlaanderen, economie wordt er juist als belangrijker ervaren.

Het belang van het vak Nederlands wordt door de steekproef voor zowel het basis- als het vervolgonderwijs zeer hoog ingeschat. Het is dan ook logisch dat een ruime meerderheid van zowel Nederlanders als Vlamingen pleit voor meer aandacht voor *verschillende onderdelen van het taalonderwijs*. Voor maar liefst zeven onderdelen is een meerderheid te vinden die meent dat er meer aandacht aan besteed zou moeten worden. De respondenten in Suriname zijn hier zelfs nog meer dan gemiddeld van overtuigd, ook als het gaat om literatuur, zakelijk of creatief schrijven.

Nederlanders moeten weinig van *straattaal* hebben. Bijna driekwart vindt dat het gebruik ervan in de klas moet worden verboden, waarschijnlijk vooral omdat het een negatieve invloed zou hebben op de taalvaardigheid Nederlands. In Vlaanderen onderschrijft meer dan de helft deze stellingen ook. Ruim de helft van de Nederlandse steekproef beschouwt straattaal zelfs als een bedreiging voor goed onderwijs, een stelling die voor de meeste Vlamingen iets te ver gaat.

Vlamingen, Surinamers en Nederlanders hebben met de taalvernieuwing via *Sms-taal* weinig op. Tweederde denkt dat dit verschijnsel een negatieve invloed heeft op de taalvaardigheid Nederlands. Nederlanders en Surinamers zijn wel positiever over het creatieve aspect van Sms-taal dan Vlamingen. Maar Sms-taal hoeft zeker niet betrokken te worden in het onderwijs.

Lezen en schrijven

Ruim één op de drie Nederlanders pakt minimaal eens in de week een *boek*, beduidend meer dan de 25% in Vlaanderen of de 21% in Suriname. In elk van de landen is er, afgaande op het percentage dat minimaal wekelijks een boek pakt, sprake van ontleding. Daarnaast is er in elk van de landen een sterke polarisatie waarneembaar: een grote groep (gemiddeld 33%) leest veel en vaak, maar een evenzeer grote groep (32%) leest zelden of nooit. Als er inderdaad sprake is van ontleding, dan geldt dat met name het aantal frequente lezers en niet zozeer het aantal boeken dat op jaarbasis gelezen wordt. Gemiddeld zijn dat er nu 14.5, nauwelijks lager dan de 14.7 uit 2005.

De bij de Nederlanders meest bekende *schrijvers* zijn Harry Mulisch en Jan Wolkers, bij de Vlamingen zijn dat Pieter Aspe en Hugo Claus en bij de Surinamers Cynthia McLeod en Gerrit Barron. De kennis over schrijvers uit andere delen van het taalgebied dan waar de ondervraagden zelf wonen, is doorgaans zeer beperkt.

Sommige mensen denken dat het *digitale boek* het papieren boek over 15 jaar overbodig zal hebben gemaakt. De burger denkt daar anders over. Dat het papieren boek tegen die tijd helemaal zou zijn verdwenen, is bijna ondenkbaar. Wel meent in elk van de landen zo'n 20% van de steekproef dat er dan nog maar weinig van de papieren industrie over zal zijn. Een kleine meerderheid houdt het er vooralsnog op, dat het papieren boek en het e-book tegen die tijd nog gewoon naast elkaar zullen worden gebruikt, net als nu.

Zelfs in economisch zware tijden vinden vier op de tien Nederlanders en Vlamingen dat de overheid *lezen* zou moeten *subsidiëren*, zoals dat ook met sporten gebeurt. In Suriname, met ook een nog veel sterkere voorkeur voor meer en meer uitgebreid taalonderwijs, zijn dat er maar liefst zeven op de tien. Slechts 7% is hier tegen leessubsidie.

Reizen

Over *taal in relatie tot reizen* denken Nederlanders en Vlamingen ongeveer hetzelfde. Grosso modo heeft zo'n 20% op vakantie het liefst Nederlands in zijn buurt, bijvoorbeeld via een gids, een campingbeheerder e.d. Een iets grotere groep wil op vakantie in elk geval verbaal kunnen communiceren, niet alleen met de handen. Surinaamse reizigers hechten veel meer aan de mogelijkheid tot communicatie in den vreemde, mijden eerder een land als dat niet kan. Aardig is dat Nederlanders veel meer dan Vlamingen op vakantie het liefst zo weinig mogelijk Nederlands horen.

Zingen

Zowel de Vlaamse als de Nederlandse ondervraagden hebben begrip voor het feit dat veel Nederlandstalige zangers *in het Engels* zingen: dat spreekt een groter publiek aan. Ook meent ruim de helft dat de Nederlandse taal niet bij elk muziekgenre even goed past. Dat Engels beter rijmt dan Nederlands, wordt echter betwijfeld. En Engelstalige teksten zijn ook niet per se beter mooier dan Nederlandstalige. Kortom: een gedoogbeleid van de consument, met name vanuit commerciële overwegingen.

Ook over *zingen in een Nederlands dialect* doen burgers in beide landen niet moeilijk: een dialect spreekt de eigen omgeving aan, en geeft een eigen klank aan de muziek. Dat artiesten vanuit gemak kiezen voor het zingen in een dialect, wordt betwijfeld. De smaken verschillen tot slot: de helft van beide steekproeven houdt wel van gezongen dialect, de andere helft is minder enthousiast en/of wil op zijn minst weten wie de uitvoerende artiest is.

Ongeacht het muzikale genre, en ongeacht of er in Standaardnederlands dan wel in dialect wordt gezongen, mochten de respondenten ook een groep of artiest noemen die voor hen *het mooiste Nederlands* zingt. Dat zijn Bløf in Nederland, Clouseau in Vlaanderen en Jan Smit in Suriname.

Nederland naast andere talen

Over de vraag welke taal de *premier* van Nederland/Vlaanderen zou moeten bezigen bij openbare gelegenheden in een ander Europees land, zijn Nederlanders en Vlamingen het bepaald oneens. De Nederlandse steekproef kiest primair voor Engels, of eventueel de taal van het land als hij die beheerst. Vlamingen zijn meer verdeeld: Nederlands met een tolk, Engels of de taal van het land (en anders Engels) scoren elk even hoog. 'Gewoon' Engels, zoals een meerderheid van de Nederlanders voorstaat, heeft in Vlaanderen nu ook wat meer de voorkeur dan in 2005.

Negen op de tien Nederlanders, Vlamingen en Surinamers zijn naar eigen zeggen redelijk of zelfs goed in staat om zich in het Engels verstaanbaar te maken. Vlamingen beheersen daarnaast in bijna even grote mate het Frans, waar Nederlanders Duits als tweede taal hebben. In Suriname is Spaans met afstand de tweede taal. In Vlaanderen en Nederland lijkt de talenkennis, of het zelfvertrouwen van de burger daarover de afgelopen vijf jaar behoorlijk te zijn toegenomen.

Tot zover deze paragraaf *Conclusies*.

III. SAMENVATTING

Op de navolgende pagina's worden de uitkomsten van dit onderzoek uitgebreid samengevat. De volgorde waarin dit gebeurt, is gelijk aan de volgorde waarin de verschillende onderwerpen in de vragenlijst aan de orde kwamen.

De kolom "totaal" die in de meeste grafieken en tabellen terugkeert, is gebaseerd op het gewogen belang dat elk van de drie landen binnen het totaal van het Nederlandse taalgebied hebben. De resultaten van het onderzoek in Nederland wegen derhalve voor 71% in dat totaal mee, die van de peiling in Vlaanderen voor 27% en die van het onderzoek in Suriname voor slechts 2%. Op individueel landniveau worden vanzelfsprekend de werkelijke uitkomsten per land weergegeven.

Waar mogelijk wordt een vergelijking gemaakt met de uitkomsten van de eerste editie van Taalpeil uit 2005. Dit gebeurt echter alleen indien de vraagstelling en de antwoordcategorieën exact overeenkomen.

III.1 Gebruik van het Nederlands

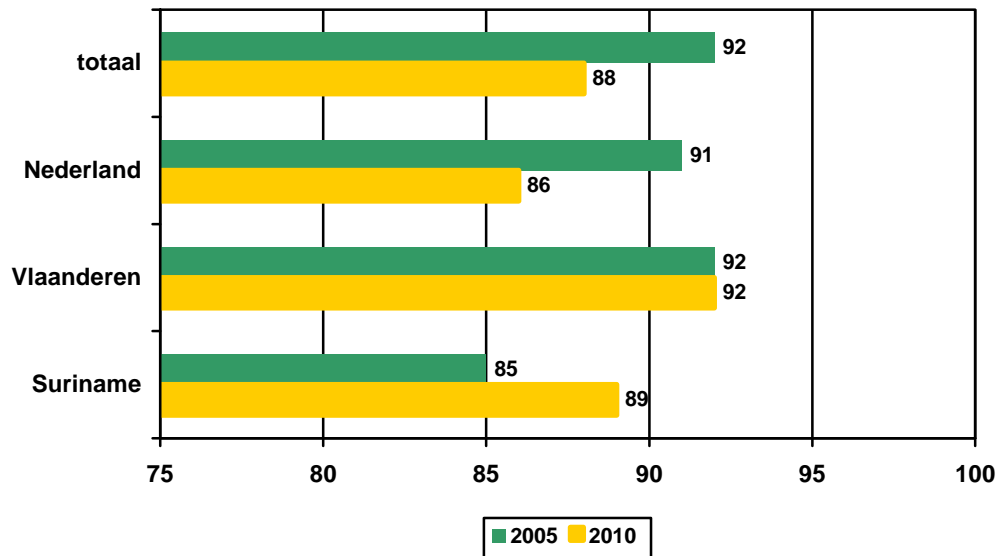
De moedertaal

Binnen het officiële Nederlandse taalgebied beschouwt 94% van de ondervraagden het Nederlands als hun moedertaal. In Nederland is dat eveneens 94% en in Vlaanderen 96%, maar in Suriname is het slechts 68%. Zo'n 15% is daar tweetalig opgevoed, terwijl daarnaast ook Sranantongo, Sarnami, Marrontaal, Surinaams-Javaans, Engels en Frans als moedertaal worden genoemd. Deze cijfers liggen in lijn met die van het onderzoek uit 2005, met de kanttekening dat Sranantongo destijds iets vaker werd genoemd dat nu het geval is.

Trots op uw moedertaal?

In algemene zin is men trots op zijn moedertaal: dit geldt in elk van de steekproeven voor circa negen op de tien ondervraagden. Opvallend is de iets lagere score in Nederland, in vergelijking met 2005. Vooral de regio rest west (randstad excl. de grote steden) blijft met 78% wat achter, maar het blijkt dat deze achterblijvers vooral gekozen hebben voor het antwoord 'weet ik niet/kan ik niet zeggen'. Men is dus niet 'niet trots' op het Nederlands, maar blijft om wat voor reden dan ook het antwoord op deze vraag schuldig.

Trots op moedertaal? – "JA" in %
Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

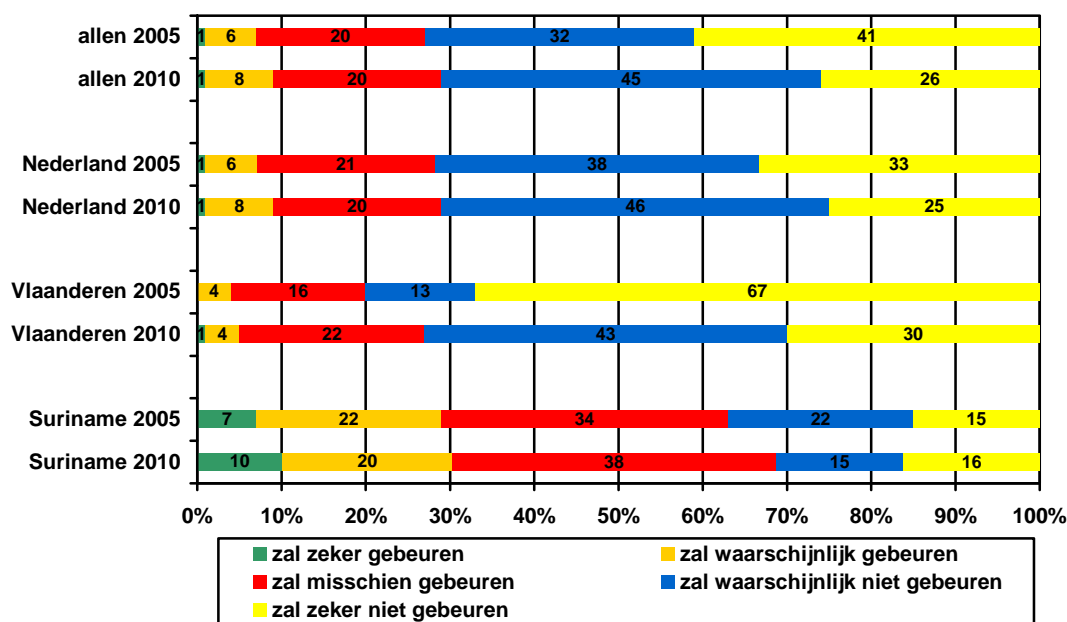

Nederland als voertaal over 50 jaar – de verwachting

Met de komst van steeds meer leenwoorden in het Nederlands, veelal van Engelstalige origine, is het niet ondenkbaar dat het Nederlands als voertaal uiteindelijk zal worden vervangen door het Engels. Aan de respondenten werd voor een drietal verschillende situaties gevraagd, hoe waarschijnlijk zij een dergelijke vervanging van het Nederlands door het Engels over 50 jaar achten. Aansluitend werd vastgesteld, in hoeverre zij een dergelijk vervanging wel of niet zouden betreuren. Allereerst echter de verwachtingen.

Op de scholen in mijn land zal over 50 jaar het Nederlands zijn vervangen door het Engels – verwachting in %

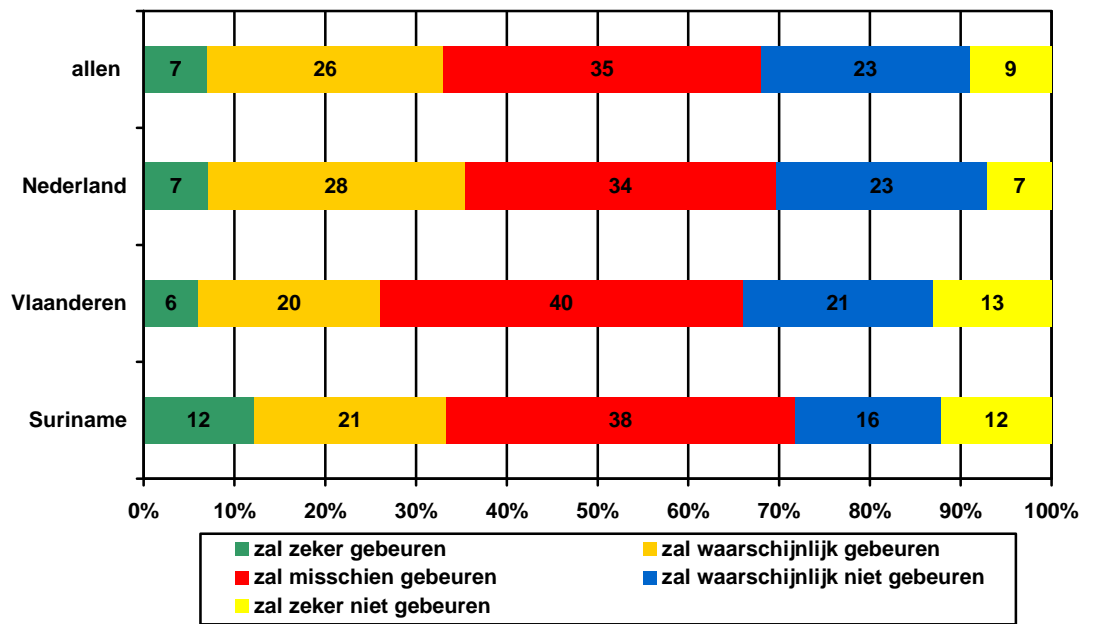
Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

Over de ‘houdbaarheid’ van het Nederlands als voertaal op school bestaat in Nederland en Vlaanderen de nodige twijfel, iets meer zelfs dan in 2005. Zo’n zeven op de tien Nederlanders en Vlamingen verwachten niet dat het Engels het Nederlands op school zal vervangen, maar drie op de tien weten dat nog niet zo zeker. Met name in Vlaanderen is de groep die in 2005 nog *zeker* meende te weten dat dit niet zou gebeuren, fors gekrompen ten gunste van de groep die denkt dat dit *waarschijnlijk* niet gebeurt. De Surinaamse ondervraagden wijken beduidend af van de mening van hun overzeese taalgenoten: bijna eenderde van hen sluit de komst van het Engels op school zeker niet uit, vergelijkbaar met de cijfers van 2005.

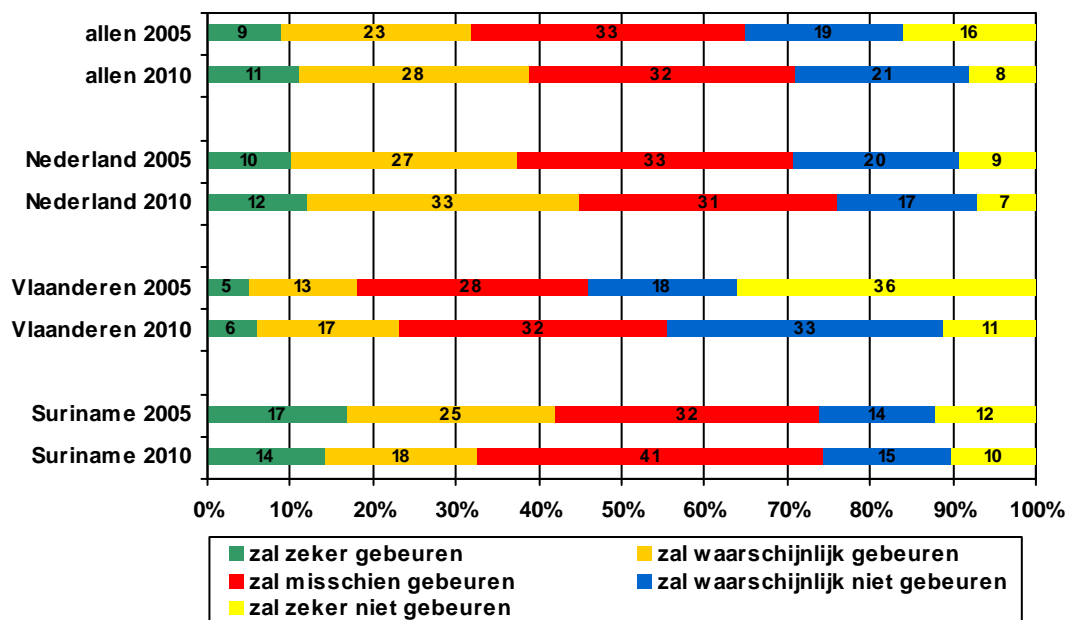
Dat binnen grote bedrijven het Engels over vijftig jaar als voertaal gebruikt zal worden, wordt door een derde van de Nederlanders en Surinamers, en door een kwart van de Vlamingen aannemelijk geacht. Nederlanders en Surinamers trekken hier dus min of meer één lijn, Vlamingen staan nog wat verder van dit idee af.

In de grote bedrijven in mijn land zal over 50 jaar het Nederlands zijn vervangen door het Engels – verwachting in %
Basis: allen (2010 n=1.070)

Zowel in Vlaanderen als in Nederland zijn nu meer mensen dan in 2005 er van overtuigd, dat het Engels het Nederlands als voertaal op de universiteit mogelijk zal gaan vervangen. 45% van de Nederlanders acht dit wel waarschijnlijk, tegen een veel kleinere groep van 23% van de Vlamingen. In Vlaanderen valt opnieuw op, evenals bij de vraag over de voertaal op scholen, dat de groep die in 2005 nog zeker meende te weten dat dit niet zou gaan gebeuren zeer fors in omvang is afgenomen: van 36% naar 11%. In Suriname is de groep die denkt dat dit *niet* gaat gebeuren in omvang gelijk gebleven, maar is de groep twijfelaars gegroeid. Men is er daar dus minder dan in 2005 van overtuigd dat het Engels het Nederlands op de universiteit zal gaan vervangen.

Op de universiteiten in mijn land zal over 50 jaar het Nederlands zijn vervangen door het Engels – verwachting in %
Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

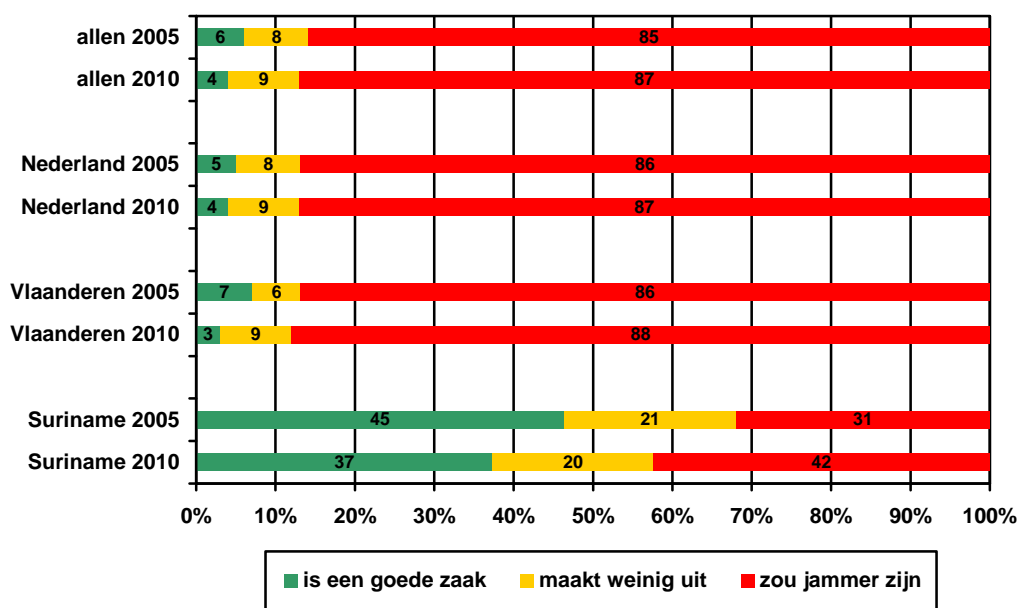
Nederland als voertaal over 50 jaar – het oordeel

Dan de vraag in hoeverre men het zou betreuren als het Nederlands in de gegeven situaties over 50 jaar zou zijn vervangen door het Engels. Als dat *op de scholen* over vijftig jaar het geval zou zijn, dan zou de overgrote meerderheid van de Nederlandse en Vlaamse steekproef zeker betreuren. Vergeleken met 2005 is er op dit punt niets veranderd. Eerder bleek al dat men over het algemeen trots is op zijn moedertaal: navolgende cijfers onderstrepen dat eens te meer.

Voor Suriname wijkt het beeld echter fors af. In omvang even grote groepen in dit land zouden de komst van het Engels op school verwelkomen dan wel betreuren: de vraag polariseert dus in aanzienlijke mate. Vergeleken met 2005 is er wel iets meer treurnis over deze mogelijkheid.

Het Nederlands is op de scholen in mijn land over 50 jaar vervangen door het Engels – oordeel in %

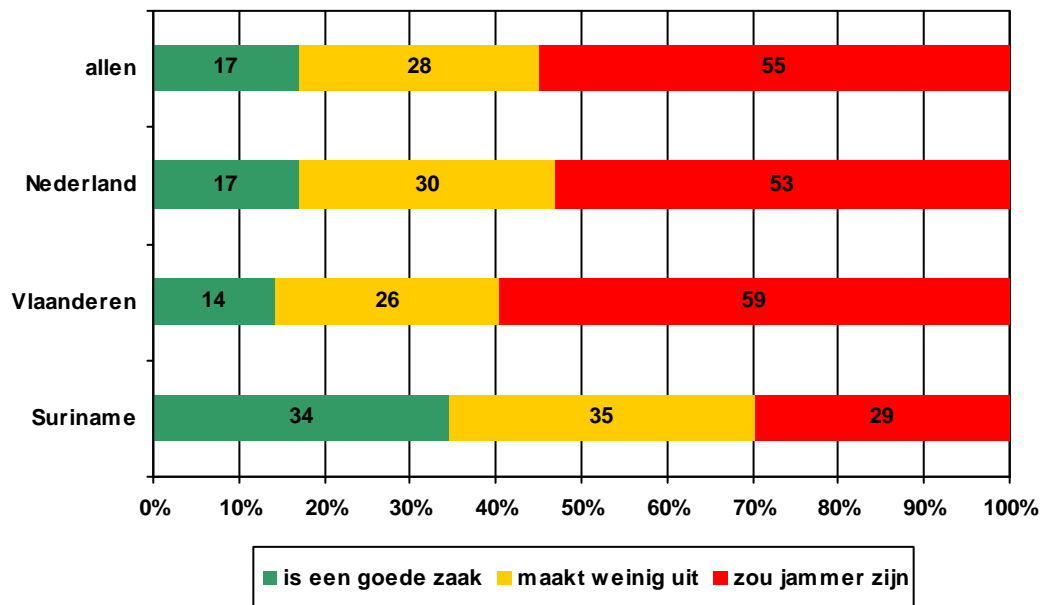
Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

Veel meer ambivalent is men als het gaat om de vervanging van het Nederlands door het Engels in grote bedrijven. Als dat over vijftig jaar de realiteit zou zijn, dan zou ongeveer de helft van de Nederlanders en bijna 60% van de Vlamingen dat betreuren. Omgekeerd zou de andere helft van de Nederlanders en zo'n 40% van de Vlamingen daar in elk geval geen probleem mee hebben. In Suriname is nu al een meerderheid te vinden voor de invoering van het Engels als standaard voertaal in het bedrijfsleven; niet meer dan zo'n 30% zou dat in elk geval betreuren.

Het Nederlands is in de grote bedrijven in mijn land over 50 jaar vervangen door het Engels – oordeel in %

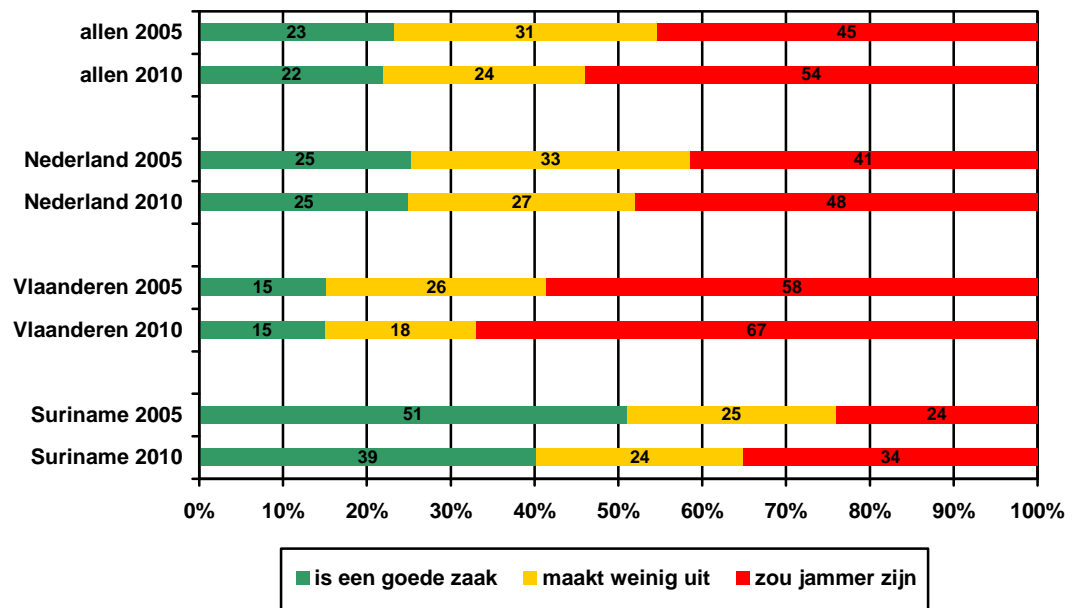
Basis: allen (2010 n=1.070)

De helft van de Nederlanders, wel iets minder dan in 2005, reageert begripvol op de situatie waarin op universiteiten primair Engels zou worden gesproken. De andere helft is tegen, toch nog een gematigde score in vergelijking met Vlaanderen waar tweederde zo'n ontwikkeling zou betreuren. Ook daar is de oppositie vergeleken met 5 jaar geleden sterker geworden. In Suriname houden voor- en tegenstanders elkaar in evenwicht, een kleine verschuiving in vergelijking met 2005 toen nog de helft van de steekproef dit idee omarmde.

Het Nederlands is op de universiteit in mijn land over 50 jaar vervangen door het Engels – oordeel in %

Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

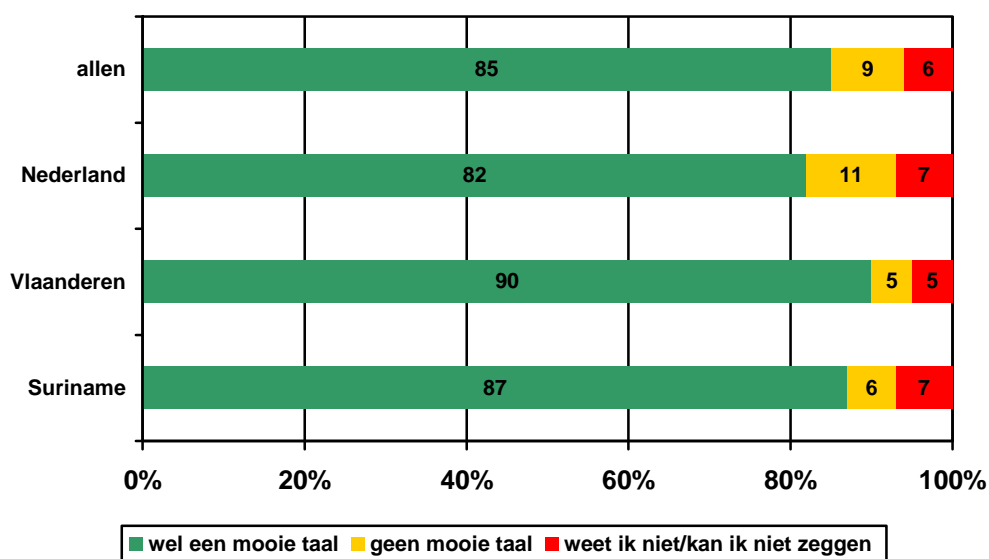

III.2 Waardering van het Nederlands

Een mooie taal?

Acht op de tien Nederlanders, en negen op de tien Vlamingen en Surinamers vinden hun taal mooi. Dit ligt in lijn met de eerdere uitkomst dat Vlamingen en Surinamers iets trotser, of meer expliciet trots op hun taal zijn dan Nederlanders.

Vindt u het Nederlands wel of niet een mooie taal? – in %
Basis: allen 2010 (n=1.070)

De belangrijkste redenen waarom men Nederlands een mooie taal vindt, zijn het eigen uitdrukkingsvermogen in die taal, de woordenschat en de mooie woorden die er zijn:

Waarom vindt u het Nederlands een mooie taal? – in %
Basis: allen die Nederland een mooie taal vinden (n=908)

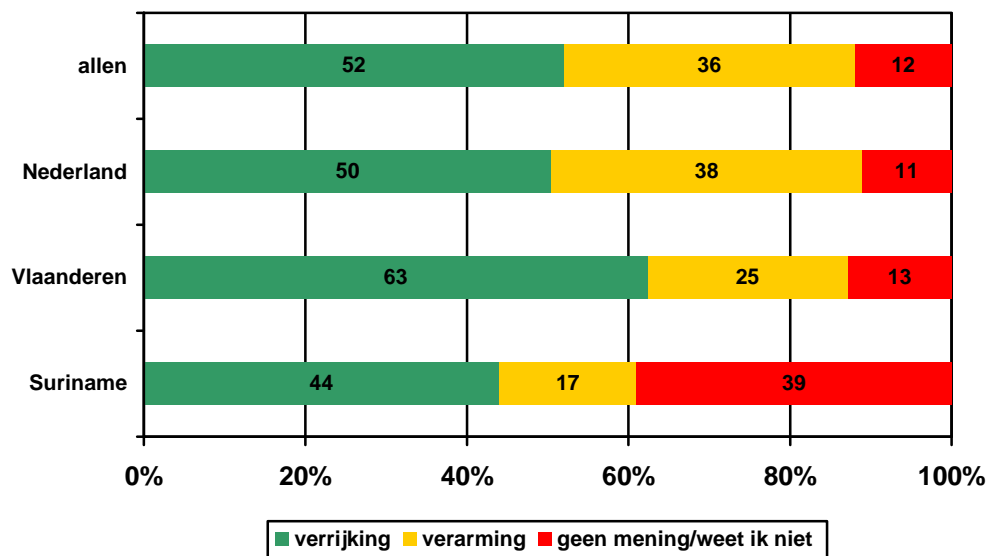
	allen	NL	VL	SUR
Ik kan me er goed in uitdrukken	51	55	42	59
Ik vind de taal mooi klinken	17	15	24	17
Ik vind dat de taal veel mooie woorden heeft	17	14	23	8
Ik vind dat er mooie boeken in deze taal geschreven worden	6	6	6	5

De belangrijkste reden waarom men het Nederlands geen mooie taal vindt (slechts 9% van de steekproef vindt dat), is dat men de taal niet mooi vindt klinken (71%).

Leenwoorden

De woordenschat van de Nederlandse taal wordt regelmatig uitgebreid met van oorsprong anderstalige termen en woorden, bijvoorbeeld uit het Engels, Duits, Frans en Spaans. Aan de steekproef werd gevraagd of men dergelijke uitbreidingen eerder als een verrijking, of als een verarming van de Nederlandse taal ziet. Hoewel Vlamingen trotser op hun taal zijn dan Nederlanders en de taal ook mooier vinden, staan ze toch meer open voor leenwoorden dan hun noorderburen. Suriname telt verhoudingsgewijs veel meer voorstanders van leenwoorden dan tegenstanders, maar hier valt vooral de grote groep op die het antwoord op deze vraag schuldig blijft.

Toevoeging van leenwoorden verrijking of verarming? – in %
Basis: allen 2010 (n=1.070)

Zij die voor het antwoord ‘een verrijking’ kiezen, motiveren dit met name door te stellen dat een leenwoord iets toevoegt aan de taal, iets dat er voorheen nog niet was. Het gevolg daarvan is het uitdrukingsvermogen toeneemt, de taal vitaal blijft en misschien zelfs wel meer internationaal wordt.

Zij die menen dat leenwoorden eerder voor taalverarming zorgen, zijn bang voor identiteitsverlies van de taal, met als uiterste consequentie zelfs het mogelijke verdwijnen ervan. Bovendien menen ze dat er voldoende alternatieven voor leenwoorden zijn.

Leenwoorden een verrijking/verarming? – motivatie in %
Basis: allen met een oordeel over leenwoorden (n=940)

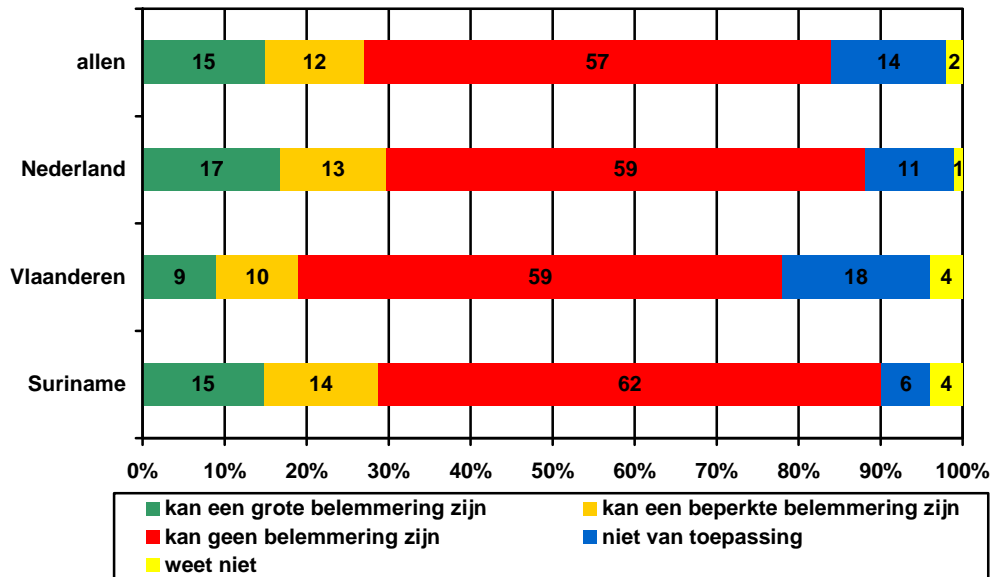
	allen	NL	VL	SUR
Voegt wat toe aan de taal/verrijkt de taal	21	19	29	40
Kan men zich beter uitdrukken/duidelijker	15	17	13	8
Houdt de taal levend/taal gaat mee met de tijd	13	15	10	13
Maakt de taal meer internationaal	11	11	14	11
Dit gebeurt al eeuwen	4	5	0	3
Nederlands verdwijnt zo/moet in ere worden gehouden	16	17	12	5
Er zijn voldoende Nederlandse woorden/uitdrukkingen	15	15	13	2
Taal verloedert/verarmt/verliest identiteit	9	10	7	10
Er worden teveel woorden overgenomen/vervangen	8	9	6	5
Het betreft woorden waar geen Ned. vertaling voor is	4	3	6	1

Desgevraagd weet circa de helft van de ondervraagden, Nederlanders meer (54%) dan Vlamingen (39%) en Surinamers (29%), één of meer uit het buitenland geïmporteerde leenwoorden te noemen. Veel daarvan hebben rechtstreeks te maken met de digitale revolutie: chatten, computer, pc, downloaden, crash, floppy disk, gamen/games, googelen, internet, laptop, mail/e-mail en de laatste hype: twitteren. Los van de IT/ICT gerelateerde woorden lijkt het Frans met woorden als cadeau, bureau, croissant, garage, trottoir en portemonnee beter vertegenwoordigd dan het Duits (fingerspitzengefühl, überhaupt), terwijl het Engels ook nog woorden als fastfood, cool, shoppen, sorry en shit heeft geleverd. In de categorie ‘iets minder voor de hand liggend’: cocoonen, backpacker, compliance statement, déjà vu, doekoe, deleten, dude, goodybag, look and feel, schwalbe, soulmate en vamos.

III.3 Nederlands op het werk

De eigen beheersing van de taal kan voor twee op de tien Vlamingen en drie op de tien Nederlanders en Surinamers naar eigen zeggen een belemmering zijn voor het verkrijgen van een andere, betere baan. Dat zijn al forse percentages, die bij omrekening naar de populatie van de werkzame beroepsbevolking alleen nog maar hoger zouden uitvallen. In Nederland wordt het antwoord 'grote belemmering' meer dan gemiddeld gegeven door 50-plussers (21%), in Suriname zijn het vooral vrouwen (19%); in Vlaanderen zijn er geen verschillen wat betreft leeftijd of geslacht.

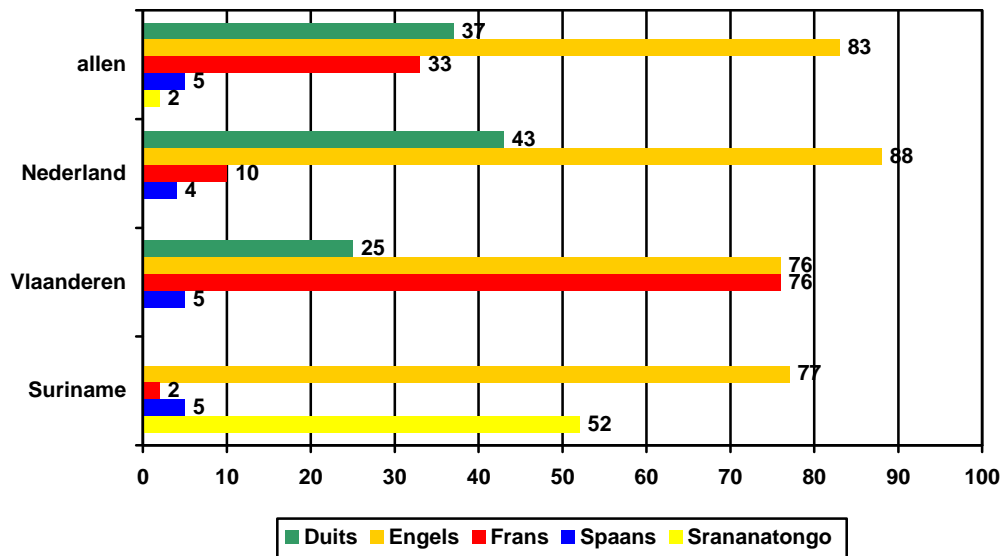
Kan de beheersing van de Nederlandse taal een belemmering zijn om in aanmerking te komen voor een andere, betere baan - in %
Basis: allen (2010 n=1.070)

38% van de Nederlandse, 58% van de Vlaamse en 63% van de Surinaamse (werkende) ondervraagden bedient zich in het werk minstens 1x per week van een andere, 'vreemde' taal. De talen die daarbij het meest genoemd worden, zijn in Nederland het Engels en het Duits, in Vlaanderen het Frans en Engels in gelijke mate, en in Suriname het Engels, Sranantongo en een aantal lokale talen:

Op het werk gebruikte vreemde talen – in %

Basis: bedient zich op het werk minstens 1x per week van een vreemde taal (2010 n=923)

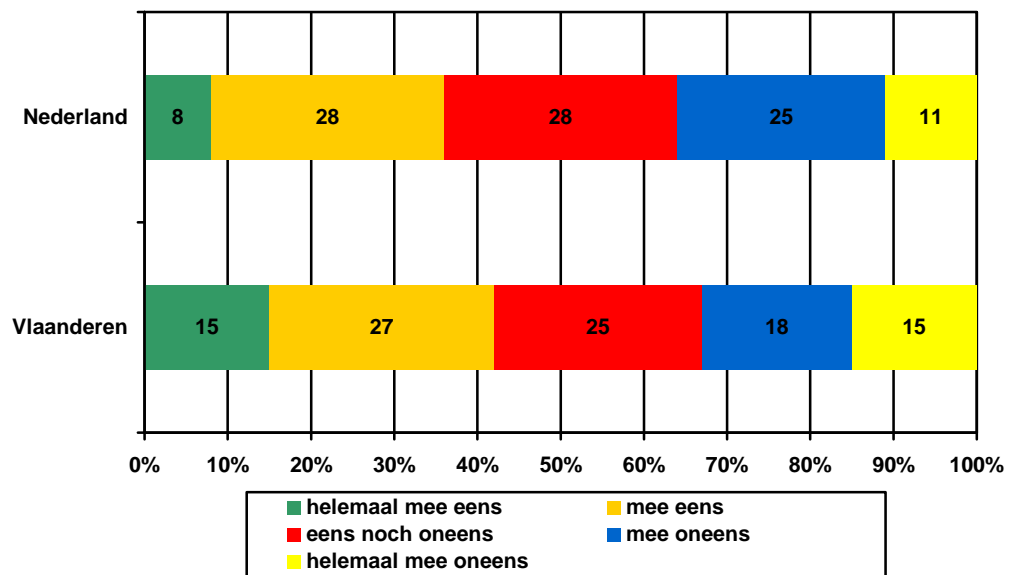
III.4 Nederlands in de media en op internet

Film en tv

Films en televisieprogramma's worden vaak ondertiteld: via teksten onderin het scherm kan men zo meelesen met wat er in de film of in het tv-programma gezegd wordt. Ook sommige Nederlandstalige producties worden, in geval van export, ondertiteld. Het oordeel daarover is bepaald niet eensluidend. Meer Vlamingen vinden ondertiteling *wel* in plaats van *niet* prettig, maar in Nederland zijn er evenveel voor- als tegenstanders te vinden.

Ik vind het prettig als er Nederlandstalige ondertitels staan bij tv-series uit Nederland (Baantjer, Gooische Vrouwen) / Vlaanderen (Catharact, Flikken) – 'mee eens' in %

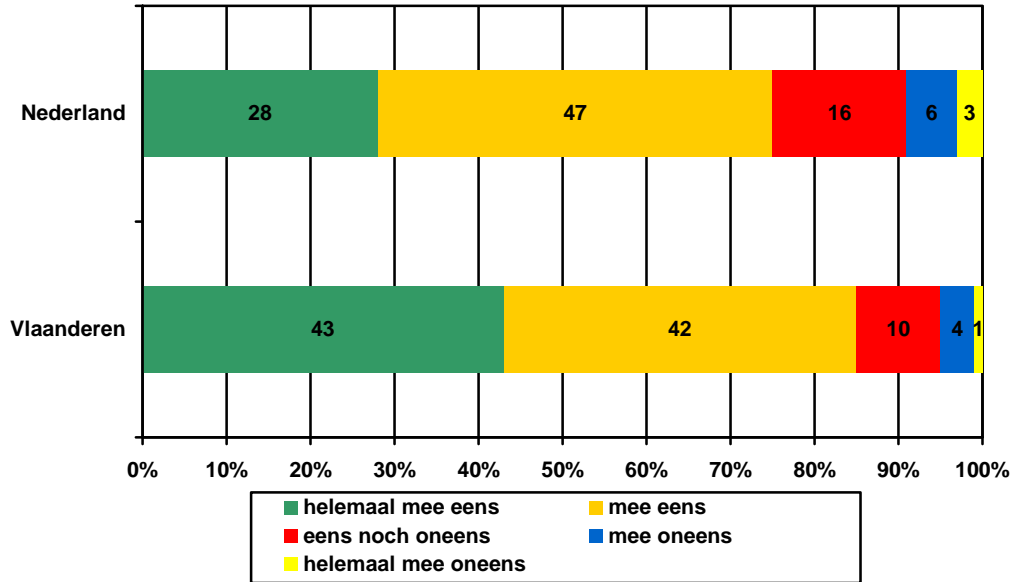
Basis: Nederland/Vlaanderen (2010 n=815)

Nederlandstalige ondertitels bij Engelse producties willen de ondervraagden nog zeker wel, Vlamingen nog meer dan Nederlanders.

Ik vind het prettig als er Nederlandstalige ondertitels staan bij Engelse films – ‘mee eens’ in %

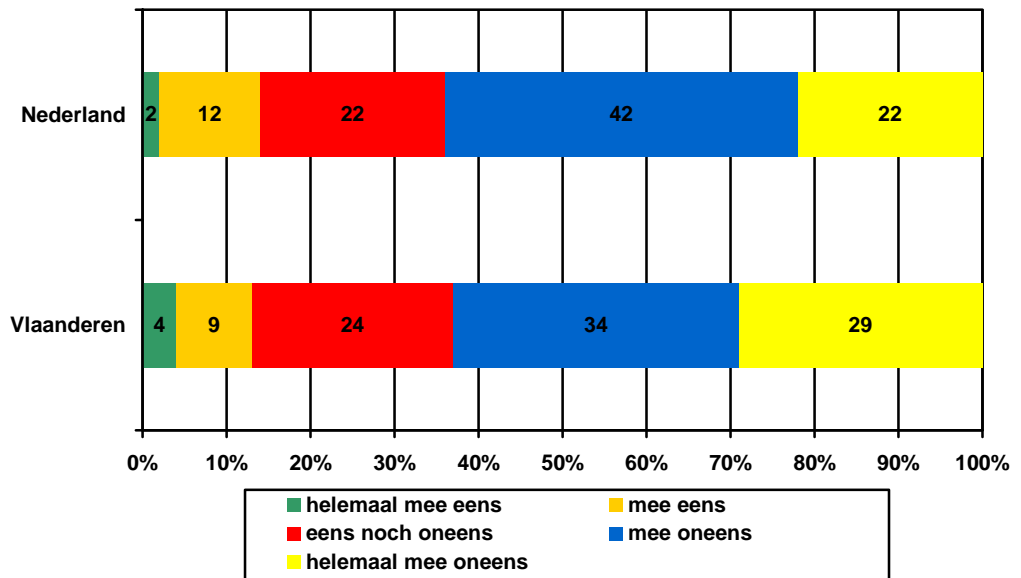
Basis: Nederland/Vlaanderen (2010 n=815)

Ondertitels worden in algemene zin dan ook niet als storend ervaren. Men is er aan gewend, en voor slechts één op de zeven ondervraagden in beide landen leiden ze af van de film of het programma waar men naar kijkt.

Ondertitels leiden mij af van de film of het programma – ‘mee eens’ in %

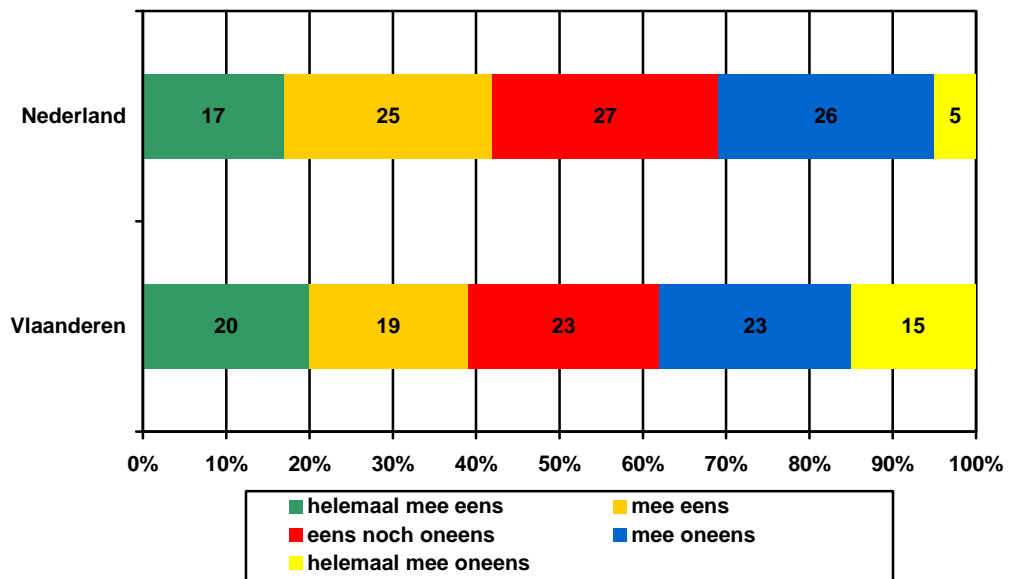
Basis: Nederland/Vlaanderen (2010 n=815)

Zoals op basis van de eerste grafiek in dit hoofdstuk al te verwachten was, zijn Vlamingen minder gekant tegen ondertiteling van Nederlandse producties dan omgekeerd. Voor- en tegenstanders houden elkaar in Vlaanderen in evenwicht, terwijl er in Nederland meer mensen zijn die ondertiteling van Vlaamse producties maar onzin vinden.

Ondertitels bij televisieseries/soaps uit Vlaanderen / Nederland vind ik onzin – ‘mee eens’ in %

Basis: Nederland/Vlaanderen (2010 n=815)

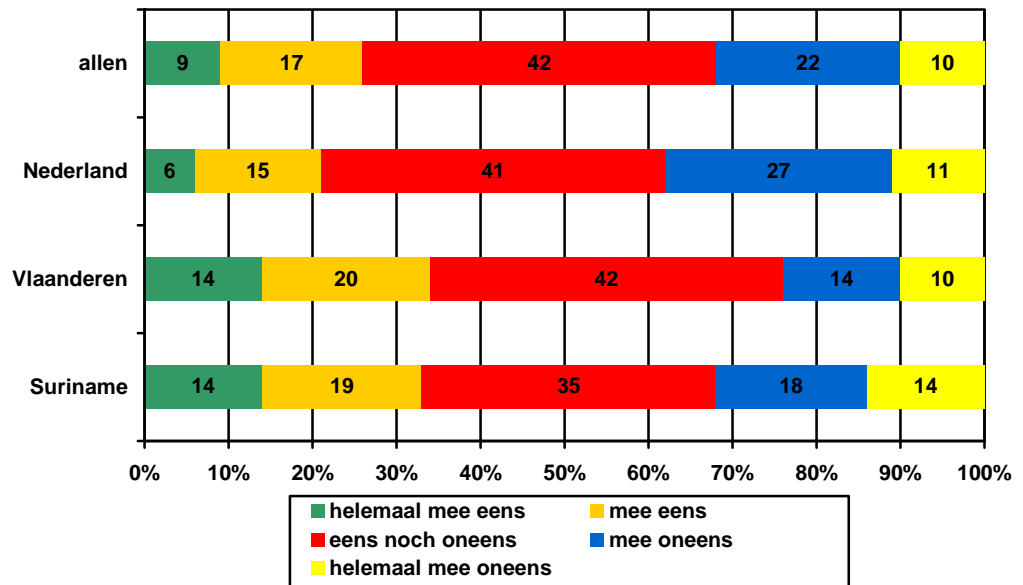

Radio

Ook bij de vraag over de wenselijkheid van meer Nederlandstalig repertoire op de radio lopen de meningen van Nederlanders en Vlamingen uiteen. Van de Nederlanders hoeft dit niet zo, terwijl eenderde van de Vlamingen het juist wel zou waarderen. Surinamers sluiten zich bij de mening van de Vlamingen aan:

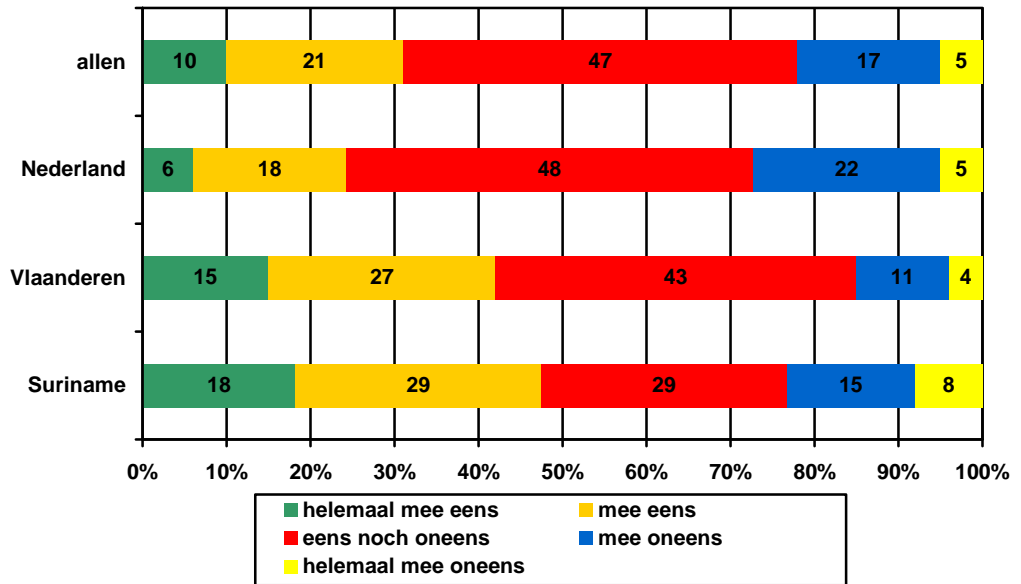
Ik vind dat er op de radio meer Nederlandstalige liedjes moeten worden uitgezonden – ‘mee eens’ in %

Basis: allen (2010 n=1.070)

Hetzelfde geldt voor de wenselijkheid van meer Nederlandstalige tv-programma's. Van Nederlanders mag dat wel maar hoeft het niet, terwijl er zowel in Vlaanderen als in Suriname veel meer voor- dan tegenstanders zijn.

Ik vind dat er op tv meer Nederlandstalige programma's moeten worden uitgezonden – 'mee eens' in %
Basis: allen (2010 n=1.070)

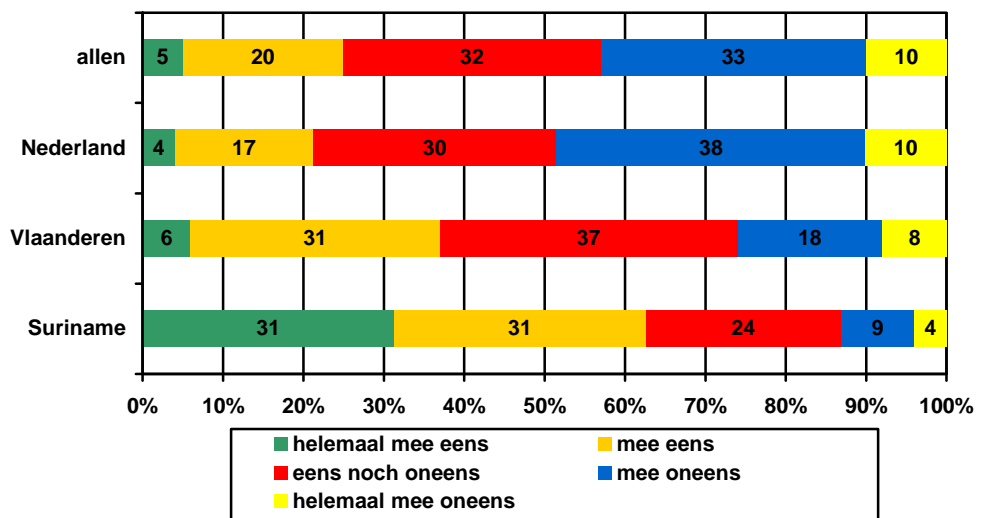

Reclame

Hoewel er onder Vlamingen mogelijk meer taalpuristen zijn dan onder Nederlanders, zijn ze beduidend positiever over Engelse slagzinnen dan Nederlanders. Ook ergeren zij zich minder aan Engelse teksten in tv-reclames dan Nederlanders. Surinamers vinden Engelse slagzinnen in meerderheid prima, en ergeren zich ook nauwelijks aan Engelse teksten in tv-reclames.

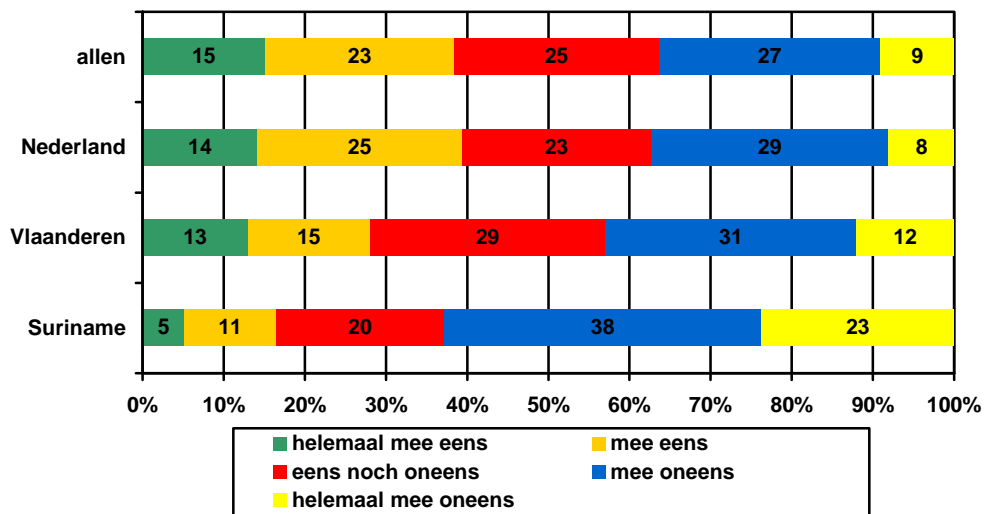
Ik vind Engelse slagzinnen vaak veel meer aanspreken dan Nederlandse – ‘mee eens’ in %

Basis: allen (2010 n=1.070)

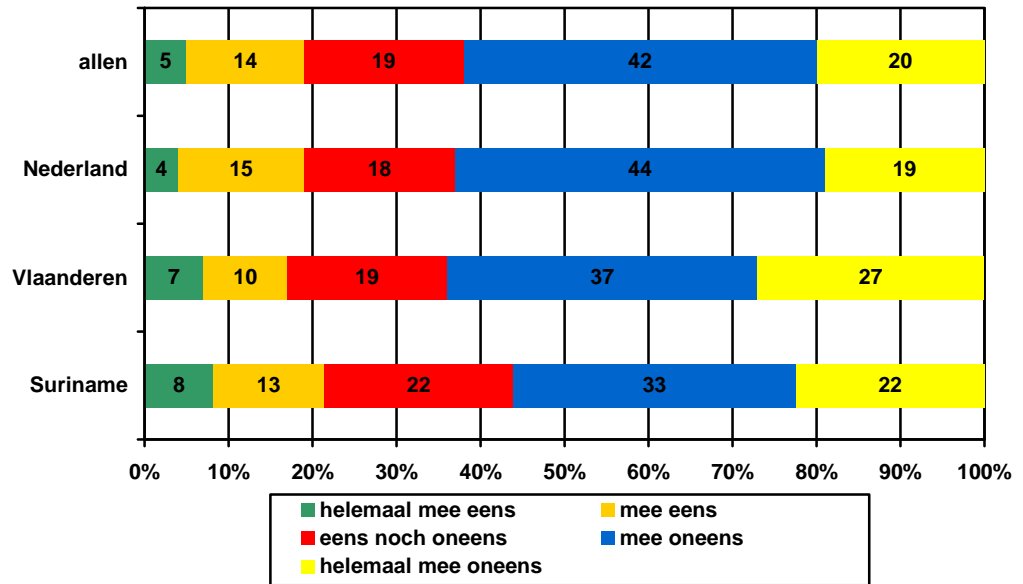
Ik erger me aan Engelse teksten in tv-reclame – ‘mee eens’ in %

Basis: allen (2010 n=1.070)

Overeenstemming tussen Vlamingen, Nederlanders en Surinamers is er wel, tenminste goeddeels, als het gaat om het gebruik van Engels in reclameteksten. Dit gaat maar in beperkte mate ten koste van de begrijpelijkheid, tenminste: voor henzelf.

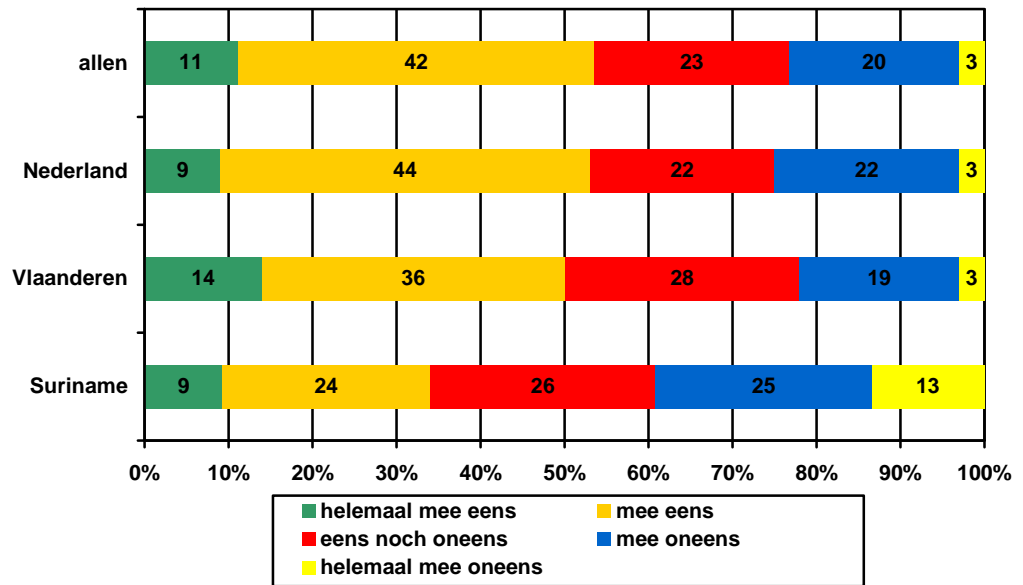
Ik begrijp de boodschap in reclameteksten minder goed door het gebruik van Engelse teksten – ‘mee eens’ in %
Basis: allen (2010 n=1.070)

Is een beetje reclame-Engels voor de ondervraagden zelf niet zo'n probleem, in Nederland en Vlaanderen gelooft men wel in meerderheid dat het voor een heleboel andere mensen dan te lastig wordt. Het is niet ongebruikelijk dat de burger zichzelf hoger inschat dan zijn omgeving. In Suriname heeft men wat dit betreft een iets hoger dunk van de medeburger.

Ik denk dat een heleboel mensen de boodschap niet meer begrijpen door het gebruik van Engelse teksten – 'mee eens' in %

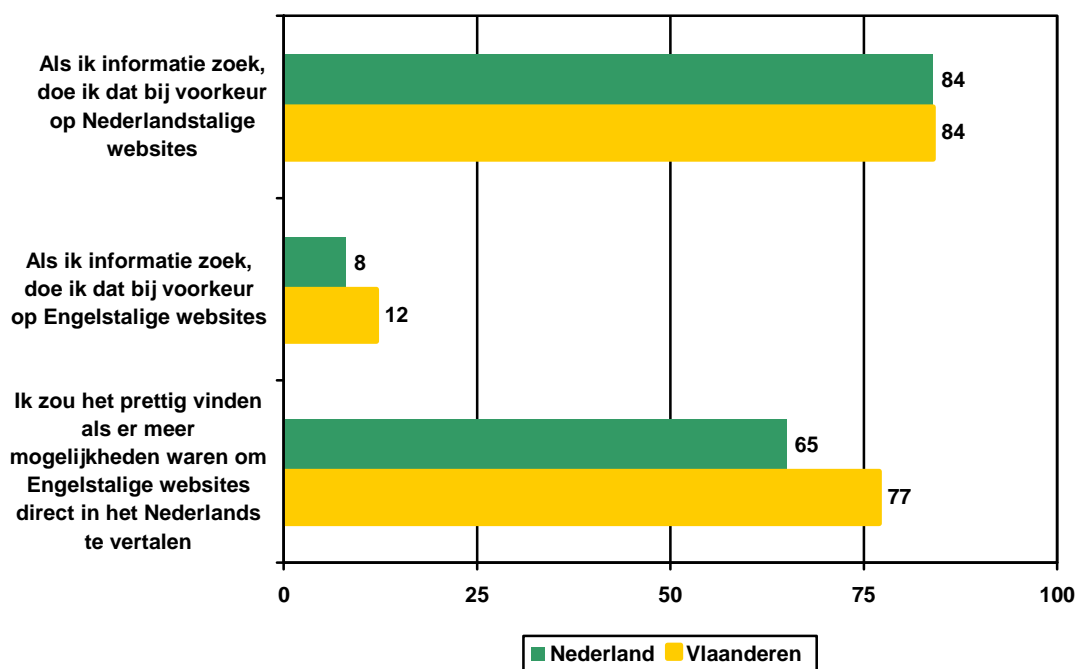
Basis: allen (2010 n=1.070)

Websites

Zowel in Nederland als in Vlaanderen bestaat er, alle kennis van de Engelse taal ten spijt, toch een duidelijke voorkeur voor websites met Nederlandstalige informatie. In beide gevallen, in Vlaanderen nog meer dan in Nederland, zou men het dan ook prettig vinden als Engelstalige websites gemakkelijker direct in het Nederlands vertaald zouden kunnen worden.

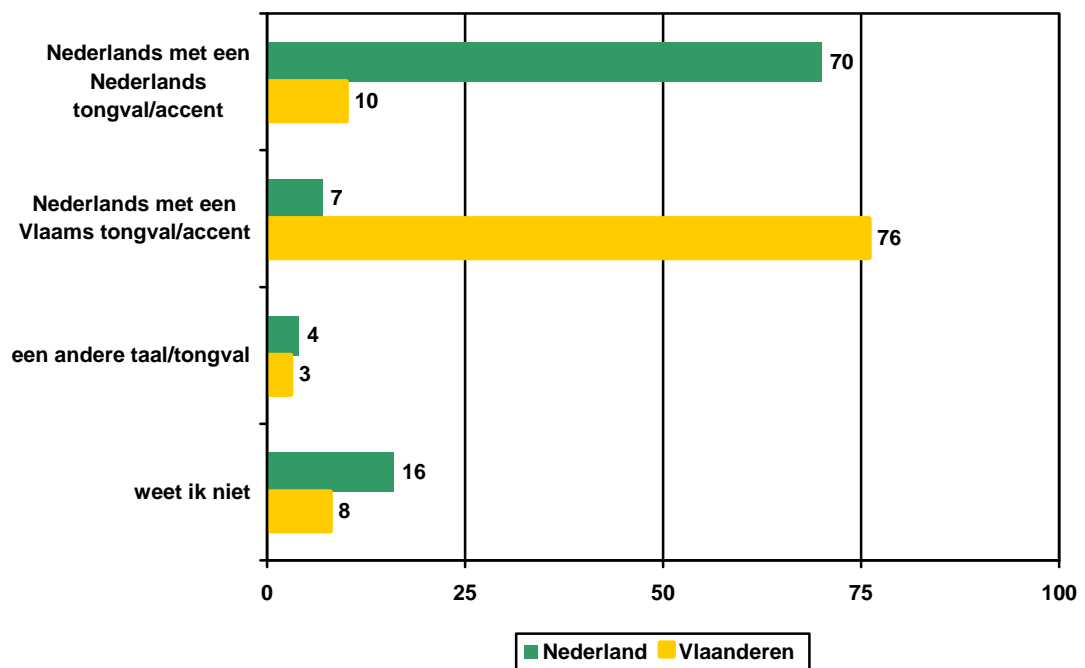
Uitspraken over websites – “mee eens” in %
Basis: Nederland/Vlaanderen (2010 n=815)

Navigatiesystemen

Ook door het navigatiesysteem worden Nederlanders en Vlamingen bij voorkeur in de eigen tongval aangesproken. Iets van grensverkeer is er wel, maar de eigen taal is toch het meest duidelijk als er een rotonde genomen moet worden.

Taal/tongval van voorkeur op uw navigatiesysteem – in %
Basis: Nederland/Vlaanderen (2010 n=815)

III.5 Onderwijs

Vakken op de basisschool

Behalve Nederlands wordt op de lagere of basisschool natuurlijk nog een aantal andere vakken onderwezen. Aan de steekproef werd gevraagd om een zevental vakken (in Suriname: met Spaans erbij acht) te rangschikken op basis van het belang dat men aan elk vak hecht. Het belangrijkste vak kreeg dan plaats 1, het op één na belangrijkste vak plaats 2, en zo door tot en met plaats 7/8. In de navolgende tabel zijn de gemiddelde posities weergegeven, zoals die door het totaal van de ondervraagden in elk van de landen aan de vakken werd toegekend.

***Belang vakken op de BASISCHOOL – gemiddelde plaats
basis: allen (n=1.070)***

	NL	VL	SUR
Nederlandse taal	1.7	2.3	1.8
Rekenen en wiskunde	2.7	3.2	2.8
Oriëntatie op jezelf en de wereld	3.7	4.1	4.5
Engelse taal	3.9	4.1	3.3
Beweging, lichamelijke opvoeding	4.6	4.7	5.3
Kunst en cultuur	5.2	5.5	5.6
Franse taal	6.2	4.2	6.3
Spaanse taal	-	-	6.0

Taalonderwijs wordt in Nederland duidelijk als belangrijkste vak voor de basisschool gezien, gevolgd door rekenen en wereldoriëntatie. Vlaanderen kent dezelfde top drie, maar hier scoren taal en rekenen minder hoog dan in Nederland vanwege het belang dat ook aan het Frans gehecht wordt. Voor het overige zijn de scores in beide landen vrij homogeen.

Ook in Suriname staan taal en rekenen op plaats 1 en 2 in de ranglijst. Aan het Engels wordt hier duidelijk meer belang gehecht dan in Vlaanderen of Nederland.

Vakken op de middelbare school

Analoge vragen werden gesteld over het belang dat men hecht aan vakken die op middelbare scholen worden onderwezen. Bij het rangschikken van de vakken staat taal/Nederlands in Nederland opnieuw, en weer zeer duidelijk op de eerste plaats, op ruime afstand gevolgd door wiskunde en moderne talen. In Vlaanderen is het patroon hetzelfde, maar wordt aan het Nederlands een minder dominante positie toegekend. Onderwijs in de klassieke talen staat in Vlaanderen in hoger aanzien dan in Nederland, voor het overige blijven de verschillen beperkt.

In Suriname staan Nederlands en wiskunde, evenals in Nederland, op plaats een en twee. Moderne talen worden iets minder belangrijk geacht dan in Nederland en Vlaanderen, economie wordt er juist als belangrijker ervaren.

Belang vakken op de MIDDELBARE SCHOOL – gemiddelde plaats basis: allen (n=1.070)

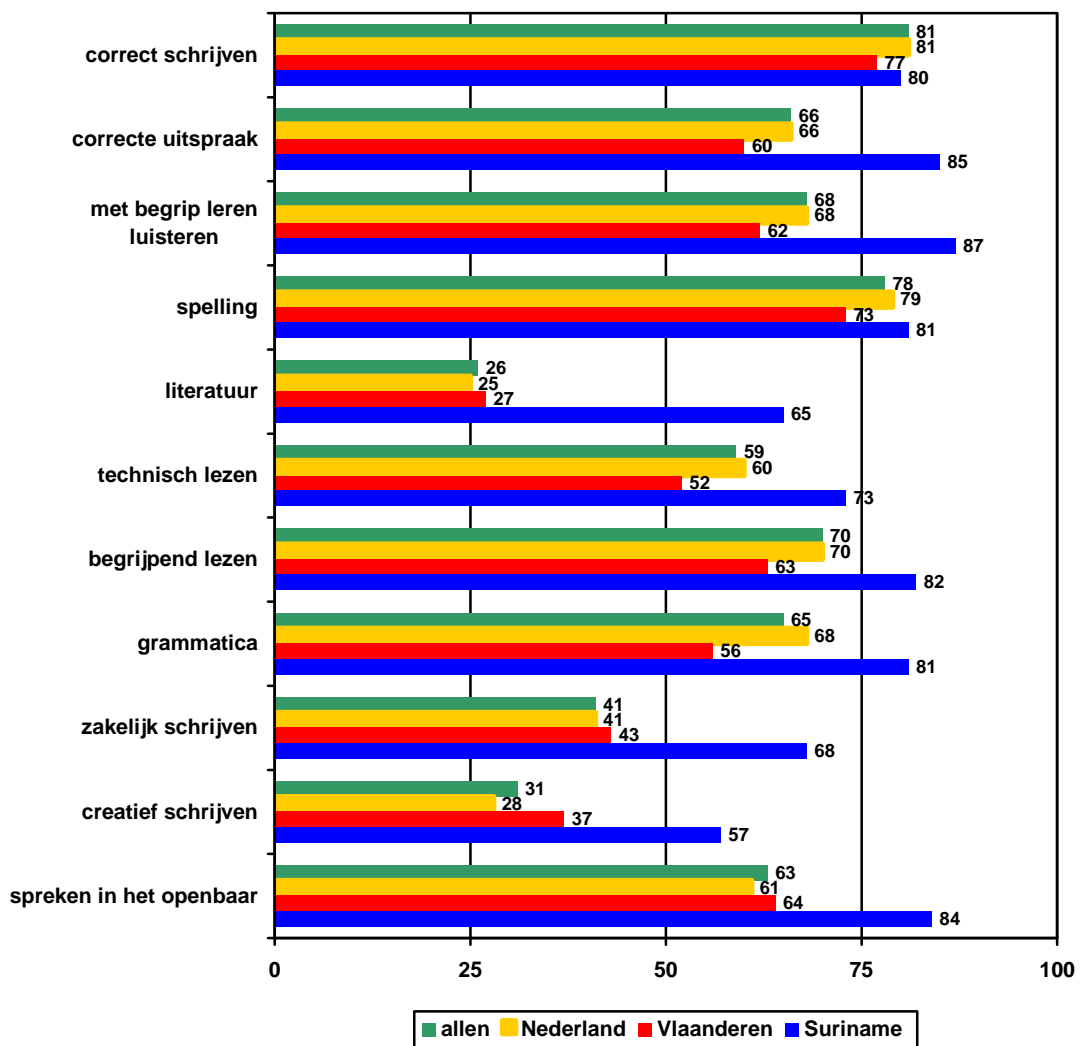
	NL	VL	SUR
Nederlands	2.2	3.1	2.4
Wiskunde	4.2	4.4	4.4
Moderne talen, zoals Engels, Spaans, Frans	4.4	4.4	5.4
Economie	5.6	6.1	4.4
Maatschappelijke vakken	6.8	7.1	5.9
Aardrijkskunde	6.9	7.4	6.1
Natuurkunde/scheikunde	6.9	7.1	5.5
Geschiedenis	7.0	7.4	6.2
Technische vakken	7.5	7.2	-
Lichamelijke opvoeding	8.0	7.4	6.5
Culturele vakken	8.8	8.8	7.1
Klassieke talen	10.0	7.8	-

Taalonderwijs op school

Het belang van het vak Nederlands wordt door de steekproef voor zowel het basis- als het vervolgonderwijs zeer hoog ingeschat. Tegen die achtergrond is het logisch, dat een ruime meerderheid van zowel Nederlanders als Vlamingen pleit voor meer aandacht voor onderdelen van het taalonderwijs. Voor maar liefst zeven van deze onderdelen is een meerderheid te vinden die meent dat daar meer aandacht aan besteed zou moeten worden. Dat zouden dat vele uren extra Nederlands met volle lessen worden. De respondenten in Suriname zijn hier zelfs nog meer dan gemiddeld van overtuigd, ook als het gaat om literatuur, zakelijk of creatief schrijven.

Meer aandacht voor onderdelen van het taalonderwijs – “helemaal mee eens” in %

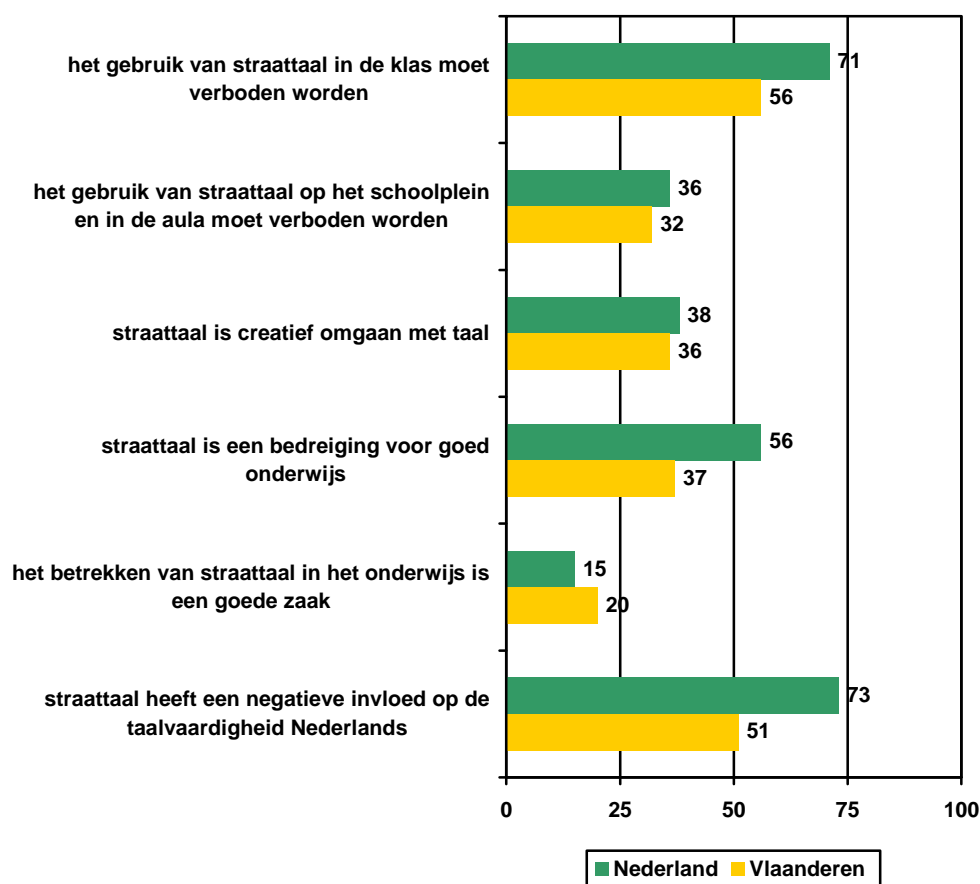
Basis: allen (n=1.070)

Straattaal

Jongeren in de grote steden communiceren tegenwoordig vaak met elkaar in straattaal. Dit is een mengeling van verschillende talen zoals Engels, Surinaams, Arabisch en Turks, met het Nederlands als basis. Aan de steekproeven in Nederland en Vlaanderen werd gevraagd wat zij van deze ontwikkeling vinden. Algemene conclusie is dat men er niet over staat te juichen, waarbij Nederlanders nog strenger oordelen. Bijna driekwart van hen vindt dat het gebruik ervan in de klas moet worden verboden, waarschijnlijk vooral omdat het een negatieve invloed zou hebben op de taalvaardigheid Nederlands. In Vlaanderen onderschrijft meer dan de helft deze stellingen ook. Ruim de helft van de Nederlandse steekproef beschouwt straattaal zelfs als een bedreiging voor goed onderwijs, een stelling die voor de meeste Vlamingen iets te ver gaat.

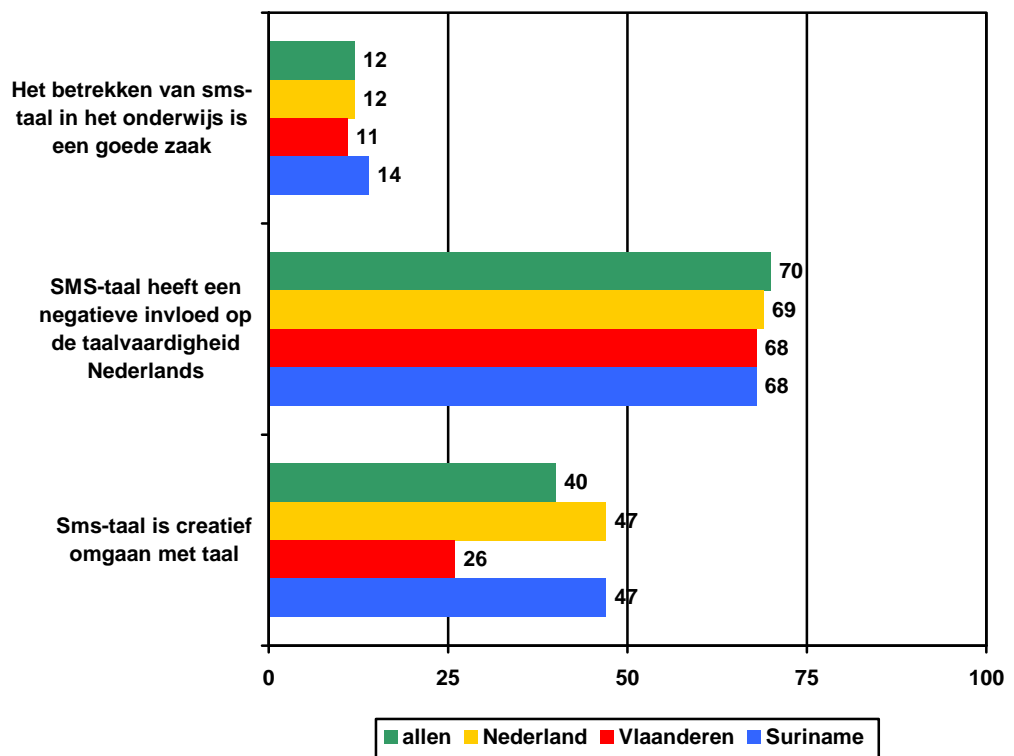
Uitspraken over straattaal – “(helemaal) mee eens ” in % Basis: Nederland/Vlaanderen (n=815)

Sms-taal

Veel jongeren communiceren met elkaar in sms-taal. Over deze ontwikkeling werd een drietal stellingen in elk van de landen voorgelegd aan de steekproef. Vlamingen, Surinamers en Nederlanders hebben ook met deze taalvernieuwing weinig op: tweederde denkt dat Sms-taal een negatieve invloed heeft op de taalvaardigheid Nederlands. Nederlanders en Surinamers zijn wel positiever over het creatieve aspect van Sms-taal dan Vlamingen. Maar Sms-taal hoeft dus niet betrokken te worden in het onderwijs.

***Uitspraken over sms-taal – “(helemaal) mee eens ” in %
Basis: allen (n=1.070)***

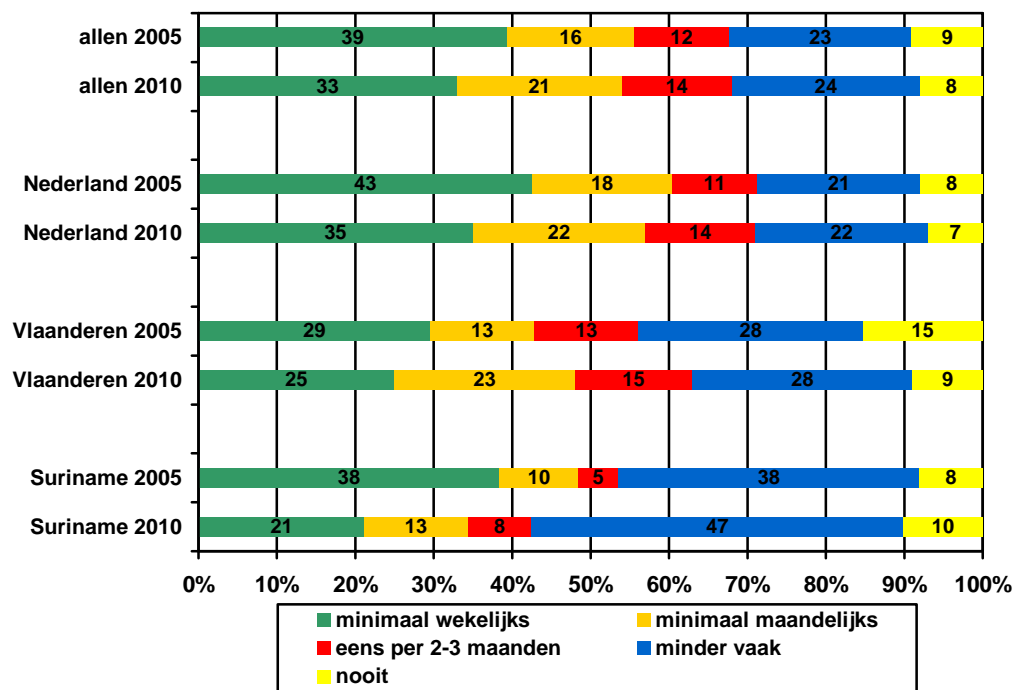
III.6 Lezen en schrijven

Boeken

Nederlanders lezen beduidend vaker boeken dan Vlamingen of Surinamers. Ruim één op de drie Nederlanders pakt minimaal eens in de week een boek, beduidend meer dan de 25% in Vlaanderen of de 21% in Suriname. In elk van de landen is er, afgaande op het percentage dat minimaal wekelijks een boek pakt, sprake van ontleding. In Suriname is de teruggang relatief het grootst, waarbij aangetekend moet worden dat de uitkomst van 2005 destijds als bijzonder hoog en mogelijk geflatteerd werd aangemerkt. Waarschijnlijk zijn de cijfers nu meer realistisch. Al met al blijft er in elk van de landen ook een sterke mate van polarisatie bestaan: een grote groep (gemiddeld 33%) leest veel en vaak, maar een evenzeer grote groep (32%) leest zelden of nooit.

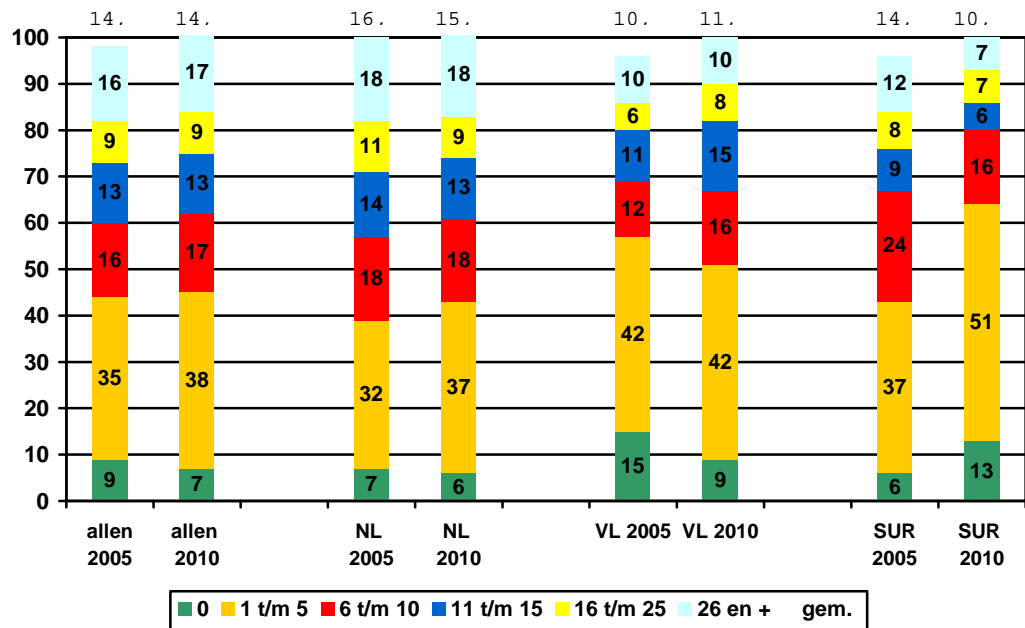
Leesfrequentie boeken – in %

Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

Als er dan inderdaad sprake is van ontleding, dan geldt dat met name het aantal frequente lezers en niet zozeer het aantal boeken dat op jaarbasis gelezen wordt. Gemiddeld zijn dat er nu 14,5, nauwelijks lager dan de 14,7 uit 2005. De daling in Suriname is wel vrij scherp, maar dat kon ook niet anders gegeven de afgenomen leesfrequentie.

Aantal boeken per jaar – in % en gemiddelde
Basis: allen per jaar (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

Schrijvers

In een boekenmarkt die zo gefragmenteerd en gevarieerd is als de Nederlandse, kunnen maar een paar schrijvers rekenen op een hoge 'spontane naamsbekendheid'. In Nederland voert Harry Mulisch – als het om Nederlandse schrijvers gaat - de ranglijst aan, gevolgd door Wolkers, Kluun, Reve en Saskia Noort. In Vlaanderen valt vooral op dat 40% van de ondervraagden geen enkele Nederlandse auteur weet te noemen; bovendien zijn de nummer 1 en 2 in de lijst Vlamingen. Suriname komt dit jaar niet verder dan zeer bescheiden scores voor Jan Wolkers en Harry Mulisch. Ruim acht op tien ondervraagden in dit land weten geen Nederlandse schrijver te noemen.

Nederlandse schrijvers - in %
basis: allen (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

	Allen 2005	Allen 2010	NL 2005	NL 2010	VL 2005	VL 2010	SUR 2005	SUR 2010
Harry Mulisch	7	10	9	13	5	2	2	2
Jan Wolkers	13	8	16	11	3	2	7	2
Gerard Reve	3	5	5	5	1	2	0	-
Kluun	-	4	-	6	-	-	-	-
Saskia Noort	1	4	1	5	-	1	-	-
Pieter Aspe	1	3	-	-	3	10	-	-
Hugo Claus	1	2	-	0	3	7	-	-
Carrie Slee	1	2	1	4	-	-	0	-
Cees Nooteboom	-	1	-	0	-	4	-	-
Weet niet/geen antwoord	20	20	9	11	48	40	59	84

NB: selectie gebaseerd op een score van minimaal 4% in een van de landen.

Bij de Vlamingen is Pieter Aspe verreweg de meest bekende Vlaamse auteur, gevolgd door Hugo Claus en Herman Brusselmans. Onder de Nederlandse respondenten geniet Hugo Claus echter meer bekendheid, reden waarom hij in de totaalkolom van 2010 op de eerste plaats staat. Schrijnender blijft dat bijna driekwart van de Nederlandse steekproef zo spontaan geen enkele Vlaamse auteur kan noemen. Het kan nog minder: in Suriname is dat zelfs 99%.

Vlaamse schrijvers - in %

basis: allen (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

	Allen 2005	Allen 2010	NL 2005	NL 2010	VL 2005	VL 2010	SUR 2005	SUR 2010
Hugo Claus	12	14	12	14	12	11	1	-
Pieter Aspe	5	6	-	-	19	24	-	-
Herman Brusselmans	4	4	1	4	13	7	-	-
Tom Lanoye	2	2	0	1	6	5	-	-
Weet niet/geen antwoord	58	59	72	72	20	27	96	99

NB: selectie gebaseerd op een score van minimaal 4% in een van de landen.

Omgekeerd kennen Nederlanders en Vlamingen ook geen Surinaamse auteurs. De Surinaamse ondervraagden hebben die kennis natuurlijk wel: Cynthia McLeod blijft onder hen de bekendste, gevolgd door Gerrit Barron.

Surinaamse schrijvers - in %

basis: allen (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)

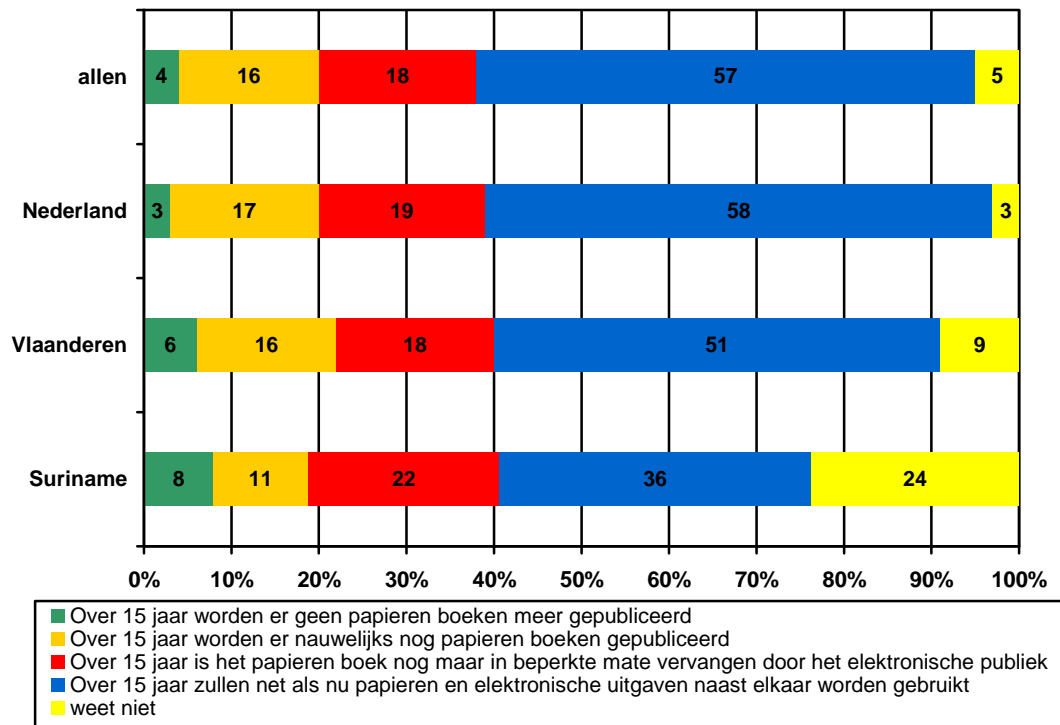
	Allen 2005	Allen 2010	NL 2005	NL 2010	VL 2005	VL 2010	SUR 2005	SUR 2010
Cynthia McLeod	1	1	1	1	-	-	40	29
Gerrit Barron	0	0	-	-	-	-	21	22
Astrid Roemer	0	0	-	-	-	-	4	7
Weet niet/geen antwoord	94	94	95	95	97	99	16	23

NB: selectie gebaseerd op een score van minimaal 4% in een van de landen.

E-book

Sommige mensen denken dat het digitale boek het papieren boek over 15 jaar overbodig zal hebben gemaakt. Echte leesboeken zullen dan ook elektronisch worden (e-books). De burger denkt daar anders over. Dat het papieren boek tegen die tijd helemaal zou zijn verdwenen, is bijna ondenkbaar. Wel denkt in elk van de landen zo'n 20% van de steekproeven dat er nog maar weinig van deze industrie over zal zijn. Een kleine meerderheid houdt het er vooralsnog op, dat het papieren boek en het e-book tegen die tijd nog gewoon naast elkaar zullen worden gebruikt, net als nu.

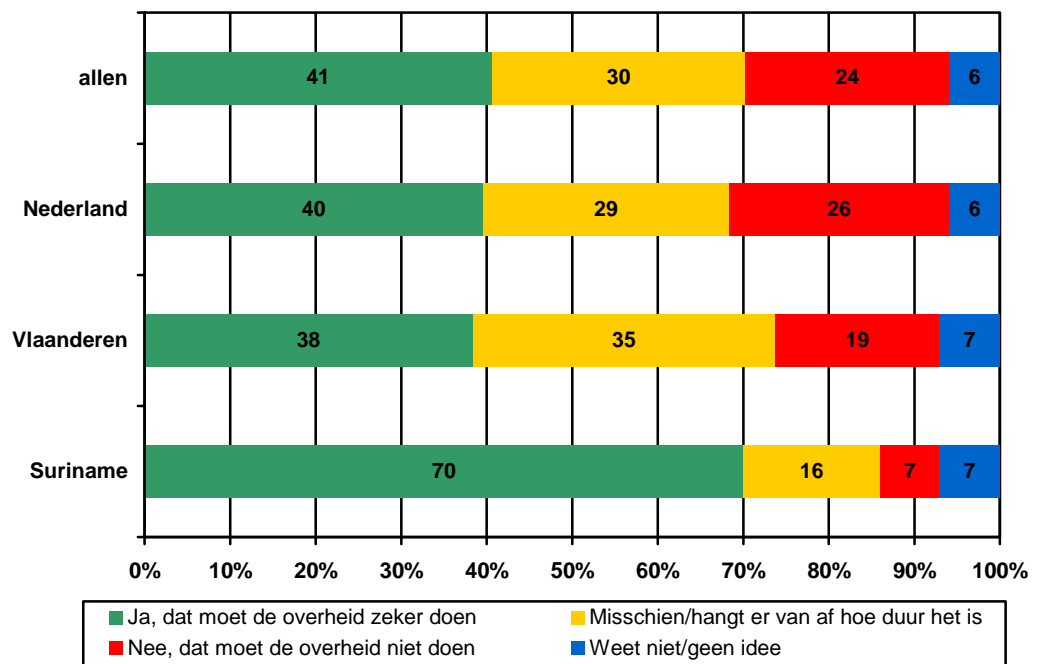
Het papieren boek vs. het e-book over 15 jaar - in %
Basis: allen (2010 n=1.070)

Lezen subsidiëren?

‘De overheid stimuleert onder andere met subsidies dat mensen meer sporten. Vindt u dat de overheid op een vergelijkbare manier het lezen moet stimuleren?’ Zelfs in economisch zware tijden vinden vier op de tien Nederlanders en Vlamingen dat dit zou moeten gebeuren. In Suriname, met ook een nog veel sterkere voorkeur voor meer en meer uitgebreid taalonderwijs, zijn dat er maar liefst zeven op de tien. Slechts 7% is hier tegen leessubsidie.

Lezen stimuleren via subsidie - in %
Basis: allen (2010 n=1.070)

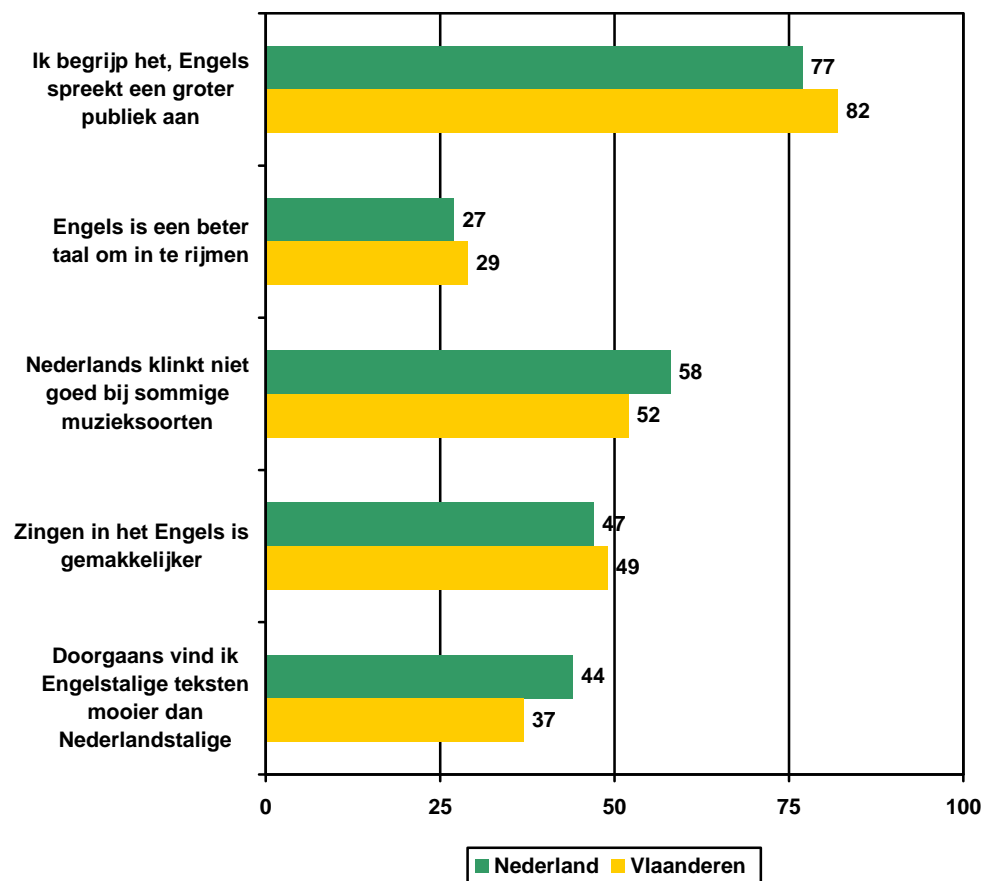

III.7 Zingen

Zingen in het Engels

Het valt op dat heel veel Nederlandstalige zangers (m/v) in het Engels zingen. Dat zijn vaak zangers van bandjes, maar ook artiesten met een solocarrière zingen vaak in het Engels. Zowel de Vlaamse als de Nederlandse ondervraagden hebben daar in elk geval begrip voor, omdat het Engels een groter publiek aanspreekt. Ook meent ruim de helft dat de Nederlandse taal niet bij elk muziekgenre even goed past. Dat Engels beter rijmt dan Nederlands, wordt echter betwijfeld. En Engelstalige teksten zijn ook niet per se beter mooier dan Nederlandstalige. Kortom: een gedoogbeleid van de consument, met name vanuit commerciële overwegingen.

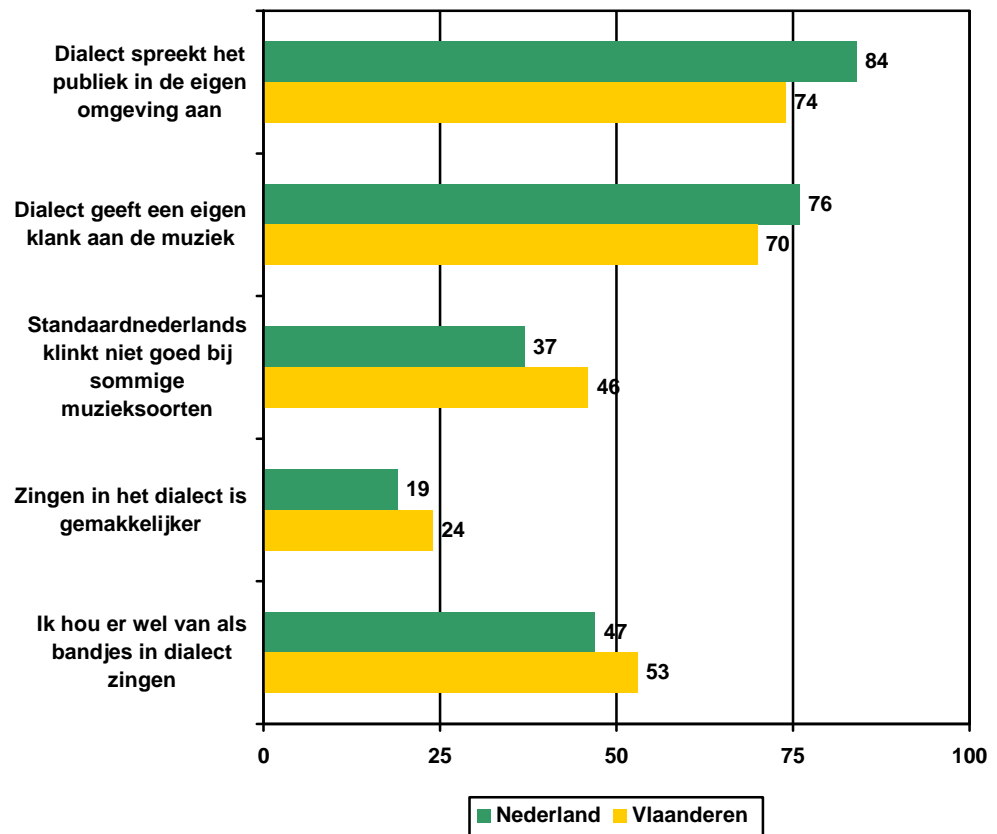
***Uitspraken over zingen in de Engelse taal – “(helemaal) mee eens ” in %
Basis: Nederland/Vlaanderen (n=815)***

Zingen in een dialect

Daarnaast is het ook zo, dat steeds meer Nederlandstalige bandjes in dialect zingen. Ook daar doen de burgers in beide landen niet moeilijk over: een dialect spreekt de eigen omgeving aan, en geeft een eigen klank aan de muziek. Dat artiesten vanuit gemak kiezen voor het zingen in een dialect, wordt betwijfeld. De smaken verschillen tot slot: de helft van beide steekproeven houdt wel van gezongen dialect, de andere helft is minder enthousiast en/of wil op zijn minst weten wie de uitvoerende artiest is.

***Uitspraken over zingen in een dialect – “(helemaal) mee eens” in %
Basis: Nederland/Vlaanderen (n=815)***

Mooi zingen

Ongeacht het muzikale genre, en ongeacht of er in Standaardnederlands dan wel in dialect wordt gezongen, mochten de respondenten ook een groep of artiest noemen die voor hen het mooiste Nederlands zingt. Dat zijn Bløf in Nederland, Clouseau in Vlaanderen en Jan Smit in Suriname, vast met dank aan het tuintje in zijn hart.

Welke artiest(e) of groep zingt het mooiste Nederlands, of dat nu Standaardnederlands is of dialect – in % basis: allen (n=1.070)

	Allen	NL	VL	SUR
Bløf	10	14	0	-
Marco Borsato	9	11	6	1
Clouseau/Koen Wouters	5	-	18	3
Guus Meeuwis	4	6	0	-
Rowen Heze	3	4	-	-
Herman van Veen	3	3	2	-
Jan Smit	3	4	1	7
De Dijk	3	3	-	-
Nick & Simon	2	4	-	0
Wil Tura	1	-	3	-
Damaru	0	-	-	3
Fouradi	0	-	-	3
Replay	0	-	-	3
Weet niet/geen antwoord	26	21	34	72

NB: selectie gebaseerd op een score van minimaal 3% in een van de landen.

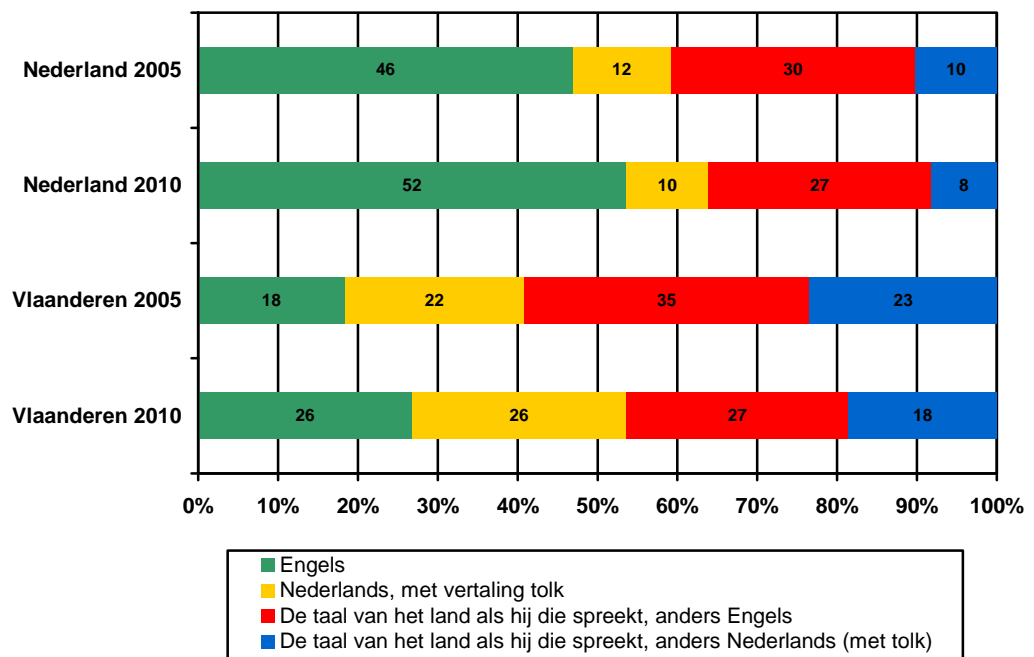
Circa de helft van zowel de Nederlanders als de Vlamingen, en zo'n 20% van de Surinaamse steekproef, heeft ook een favoriet Nederlandstalig nummer. De smaak blijkt daarbij zeer divers – er zijn geen echte uitschieters. Voor de volledige lijst van genoemde liedjes verwijzen we daarom naar de desbetreffende tabellen.

III.8 Nederlands naast andere talen

De premier aan het woord

Welke taal zou de premier van Nederland/Vlaanderen moeten bezigen, als hij moet spreken bij openbare gelegenheden in een ander Europees land? Hierover zijn Nederlanders en Vlamingen het bepaald oneens. De Nederlandse steekproef kiest primair voor Engels, of eventueel de taal van het land als hij die beheerst. Vlamingen zijn meer verdeeld: Nederlands met een tolk, Engels of de taal van het land (en anders Engels) scoren elk even hoog. 'Gewoon' Engels, zoals een meerderheid van de Nederlanders voorstaat, heeft in Vlaanderen nu ook wat meer de voorkeur dan in 2005.

De taal van de premier over de grens – in %
basis: Nederland/Vlaanderen (2005 n=1.116, 2010 n=815)

Talenkennis

Negen op de tien Nederlanders, Vlamingen en Surinamers zijn naar eigen zeggen redelijk of zelfs goed in staat om zich in het Engels verstaanbaar te maken. Vlamingen beheersen daarnaast in bijna even grote mate het Frans, waar Nederlanders Duits als tweede taal hebben. In Suriname is Spaans met afstand de tweede taal. In Vlaanderen en Nederland lijkt de talenkennis, of het zelfvertrouwen van de burger daarover de afgelopen vijf jaar behoorlijk te zijn toegenomen.

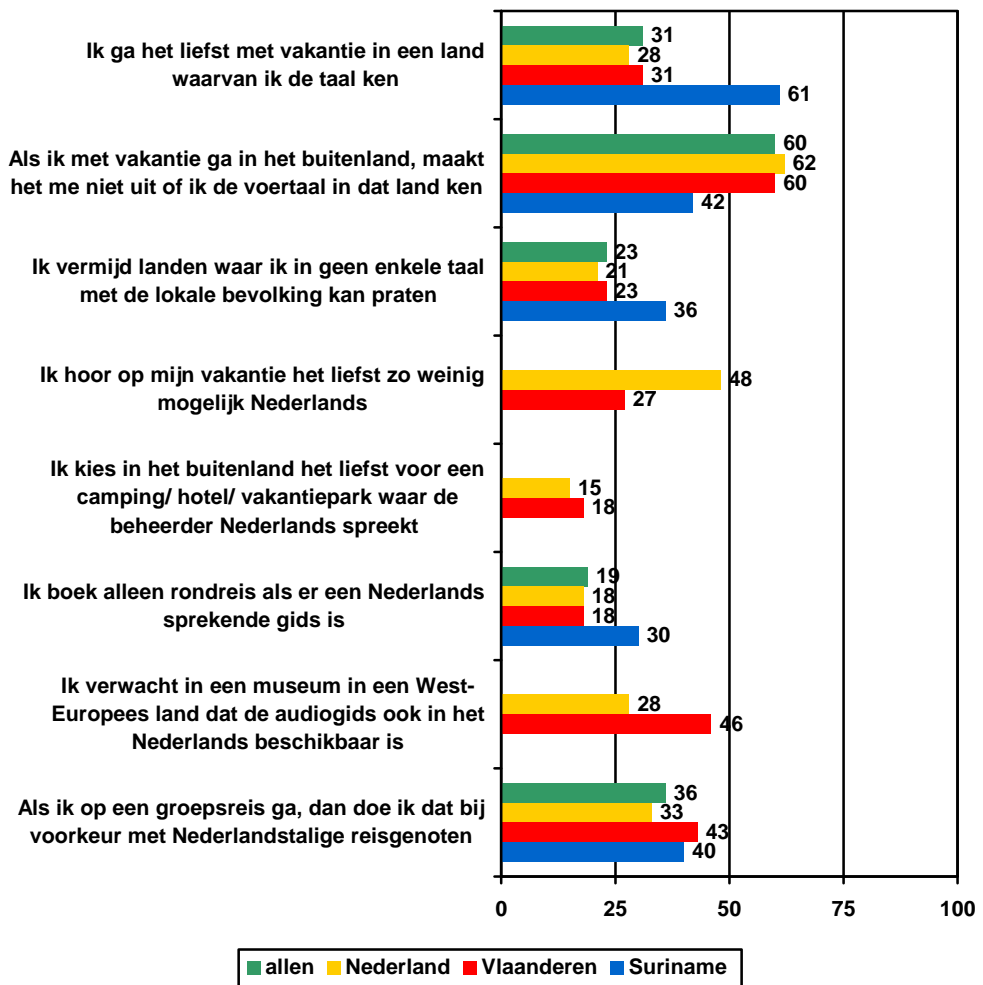
Verstaanbaar in welke taal - in %
basis: allen (2009 n=1.139, 2010 n=1.050)

	Allen 2005	Allen 2010	NL 2005	NL 2010	VL 2005	VL 2010	SUR 2005	SUR 2010
Engels	85	90	89	92	75	89	90	89
Duits	61	71	71	77	41	56	3	2
Frans	37	45	25	34	73	78	2	4
Spaans	7	8	6	6	8	11	23	16
Italiaans	3	3	3	2	6	5	0	-
Portugees	1	1	2	1	0	-	6	4

III.9 Reizen

Reizen. Voor de een kan het niet exotisch genoeg zijn. De ander voelt zich vooral prettig met taalgenoten. Nederlanders en Vlamingen denken daar ongeveer hetzelfde over: grosso modo heeft zo'n 20% op vakantie het liefst Nederlands in zijn buurt, bijvoorbeeld via een gids, een campingbeheerder e.d. Een iets grotere groep wil op vakantie in elk geval verbaal kunnen communiceren, niet alleen met de handen. Surinaamse reizigers hechten veel meer aan de mogelijkheid tot communicatie in den vreemde, mijden eerder een land als dat niet kan. Aardig is dat Nederlanders veel meer dan Vlamingen op vakantie het liefst zo weinig mogelijk Nederlands horen; aardig is ook dat Vlamingen in West-Europese landen ook veel vaker een Nederlandse audiogids verwachten.

***Uitspraken over reizen en taal – “(helemaal) mee eens” in %
Basis: allen (n=1.050)***

NB: De uitspraken waarbij de waarde voor ‘allen’ en voor Suriname ontbreekt, werden niet aan de Surinaamse en dus niet aan de totale steekproef voorgelegd.

Nederlandse studies in het buitenland

Natuurlijk is het voor een willekeurige consument lastig om in te schatten hoeveel buitenlandse studenten buiten het Nederlandse taalgebied toch Nederlands studeren. Circa een kwart durft de schatting echt niet aan, en verder spreiden de antwoorden zich over de verschillende aangeboden antwoordcategorieën, met een lichte nadruk op de categorie tot 1.000 studenten. Op totaal niveau komen de schattingen van 2005 en 2010 redelijk met elkaar overeen.

***Aantal buitenlandse studenten dat Nederlands studeert - in %
basis: allen (2005 n=1.139, 2010 n=1.070)***

	Allen 2005	Allen 2010	NL 2005	NL 2010	VL 2005	VL 2010	SUR 2005	SUR 2010
Maximaal 1.000	21	21	20	24	25	17	27	23
1.001-2.500	13	11	15	12	9	10	8	8
2.501 – 5.000	12	14	13	15	11	11	5	4
5.001 – 10.000	18	16	20	18	11	13	9	8
10.001 of meer	13	14	12	13	17	14	13	14
Weet echt niet	23	24	20	18	28	36	40	42

Tot zover deze samenvatting.